Ára: 200 FORINT

71. évf. 15. szám 2016. augusztus 15.
Év 11. 5776.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Zsidóságcunami Kínában? (4. o.)

Három év zászlóégetésért (5. o.)

Szigorúan ellenőrzött vonatok? (8. o.)

„Tiszteletbeli” zsidóvá avatták Ferenc pápát Krakkóban

A Krakkói Zsidó Közösségi Központ igazgatója személyesen adta át a tagságot igazoló kártyát a katolikus egyházfőnek. Jonathan Ornstein még egy pólóval is meglepte Ferenc pápát. Ornstein elmondta: a krakkói zsidó élet újjászületéséről beszélt a pápának, valamint köszönetet mondott azért, hogy kiáll az elnyomottak mellett. Az eseményen jelen volt Lengyelország főrabbija, Michael Schudrich is.

Schwarcz Péter az új szegedi vallási vezető

Az új rabbihelyettes-jelölt augusztus közepétől látja el teendőit, a szerződést már aláírták. Schwarcz Péternek nem lesz újdonság Szeged, mert egyetemi évei egy részét itt töltötte. Csütörtöktől vasárnapig lesz a városban.

Markovics Zsolt, Szeged eddigi főrabbija elhagyja a várost, Budapestre, a Dózsa György úti zsinagógába

Schwarcz Péter: héber, angol, olasz, kínai

helyezték át, így új rabbit kellett választaniuk a hitközség tagjainak. Előbb négy, majd kettő, végül egy jelölt maradt. *Finály Gábor* ugyanis családi okok miatt visszalépett, így Schwarcz Péterrel folytatódtak a tárgyalások.

Lednitzky András elnök bejelentette, sikerült megegyezni az új vallási vezetővel. A szerződést aláírták Schwarcz Péter rabbihelyettes-jelölttel, a Mazsihisz is elfogadta a döntést. Várhatóan augusztus közepétől mutatják be hivatalosan, addig tájékozódik a hitközség az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem segítségével, hogy mire jogosult s mire nem a rabbihelyettes-jelölt.

Schwarcz Péter beszél az angol és a héber mellett kínaiul és olaszul, volt a dél-pesti körzet vallási vezetője is. Jelenleg a rabbihelyettesi szakot végzi, egy éve van még hátra, így ő csak ezt a tisztséget töltheti be hamarosan; ahhoz, hogy rabbivá, főrabbivá váljon, további képzéseket kell elvégeznie. Reáltanulmányokat is folytat Budapesten, de korábban két évig a Szegedi Tudományegyetemen tanult fizikát, így nem jelent számára újdonságot a város.

„Csütörtöktől vasárnapig fog Szegeden tartózkodni, mert nappali szakon hallgató az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen” – nyilatkozta a Szeged Ma hírportálnak Lednitzky András.

Tóth Marcell/szegedma.hu

Előzetes a Zsidó Kulturális Fesztiválról

A hagyományoknak megfelelően a Hitközség Goldmark Terme adott otthont a 2016-os Zsidó Kulturális Fesztivál sajtótájékoztatójának. Az írott és elektronikus média képviselőinek a megszokottnál is nagyobb érdeklődése kísérte az eseményt, így folyamatosan működtek a kamerák, kattogtak a fényképezőgépek. Köszönhetően egyebek mellett annak, hogy az egy hét során sok egészen egyedülálló produkció is elhangzik, valamint számos program képviselője is helyet foglalt részben a színpad alatti asztalnál, részben a nézőtér soraiban. Kitűnő ötlet volt, hogy olyan ember lehet az eseménysorozat művészeti vezetője *Gerendás Péter* zenész, előadó személyében, aki a nagyérdeműnek és kollégáinak évtizedek óta bizonyított, és kevés olyan művész akad, aki őt ne ismerné. Az esemény moderátori szerepét *Benkő Lívia* töltötte be.

A sajtótájékoztató megnyitóbeszédét *Heisler Andrástól,* a Mazsihisz elnökétől hallhattuk. Elmondta, hogy a tizennyolcadik éve megrendezett eseménysorozat (melynek neve korábban Zsidó Nyári Fesztivál volt) üzenete a kultúrák szimbiózisának értékteremtése. *Ilan Mort* idézte: „Ha kultúráról beszélünk, akkor nem lehet semmiféle politikai ellentétről beszélni.” Ez évben számos fiatal tehetséget hallhat és láthat a közönség a nagy múlttal rendelkező művészek mellett. Sok, később komoly hírnévre szert tett produkció fesztiválunk során debütált, büszkék lehetünk ezekre az eredményekre. A műsorfolyammal hidat építünk zsidók és nem zsidók között, hiszen a művészet és a kultúra akkor hiteles, ha nem szétválaszt, hanem összeköt. Heisler András megfogalmazta: „A Hitközség 1%-os kampányában használt üzenet (a változó világra nyitott zsidóság) hűen tükrözi a Zsidó Kulturális Fesztivál sokszínűségét. Az eseménysorozat a nyitottságról, az egymás iránti tiszteletről, a

A Goldmark Terem színpadán

kultúrák keveredéséről és a megértésről szól. A zsidó vallás szakrális helyei szeptember 4. és 11. között a nemzetközi fellépők mellett olyan produkciókat fogadnak be, melyek a magyar és a zsidó kultúra szerves összefonódásáról szólnak.

Gerendás Péter a koncepcióról szólva hangsúlyozta: „Szerettem volna, ha a már jól ismert hazai művészek és világsztárok mellett megjelennek olyan tehetséges ifjú előadók és együttesek is, akik a fiatal közönség számára vonzóak lehetnek. Minőség és siker! A fiatalok rangos előadókat kértek fel közreműködésre, ebből egészen ritka zenei csemegék születnek majd. A Zsidó Kulturális Fesztivál számomra többet jelent egy eseménysorozatnál. Identitások, kultúrák és művészek találkozása, egyedi alkotások, ritka, emlékezetes pillanatok olyan csodás hangulatú helyeken, ahová egyébként ritkán tévedne be a közönség.”

Majd mikrofonnal a kezében a teremben helyet foglaló és a főasztalnál ülő előadók közül szólaltatott meg néhányat, feltéve a kérdést, mivel készülnek, mi mindenre számíthat a néző-hallgató. Így mások mellett *Micheller Myrtill* („Piaf és francia sanzonok”) beszélt zenei stílusról, vokalitásról, Edith Piaf-dalokról, egyáltalán a programjuk összeállításáról. *Jávori Fegya* (Budapest Klezmer Band) kicsit az 1991-es évre emlékeztetve, a stílusában némileg más, Grammy-díjas Klezmatics együttessel közös fellépésüket harangozta be.

Karácsony János Für Anikóval a „Kitalált világ” című előadóestre készül, vélhetően a további közös munka első állomásaként. A Sabbathsong zenekar képviseletében *Masa Tamás* mesélt megalakulásukról, a „Fegyahatásról”. Idei, születésnapi fesztiválprodukciójuk, a „Több mint klezmer 18 éve”, *Beke Farkas Nándor, Ökrös Oszkár* és a *Kineret* kamarakórus közös eseménye. *Fekete László* főkántor izgalmas produkciót ígért, melyben fantasztikus kántorok, vendégként egy izraeli tenorista és *Koltai Róbert* színművész szerez felejthetetlen élményt. *Pajor Tamás* (Unplugged) szólt koncertjük lényeges mondanivalójáról, előadásukban nyelvi lelemény-szójáték és humor is bőven adott lesz. A Klezmerész együttes vendége – ahogy *Garai Péter* elmondta – az ismert izraeli hegedűkirály, *Eyal Shiloach* lesz, közös koncertjük kiváló hangzást ígér. Gerendás Péter mikrofonvére kapta még a Finucci Bros Quartet képviselőit és *Szőke Nikolettet,* ők Barbra Streisand-esttel készülnek, *Kiss Szabó Gábor* a Swing De Gitanes és *Illényi Katica* nevében nyilatkozott.

Gerendás Péter
(Szentgyörgyi Ákos felv.)

Megszólalt *Balogh Zoltán* (zongora), születésnapi koncertjük vendége *Kálloy-Molnár Péter* lesz; a felvidéki *Szarka Tamás* (Ghymes és Besh o droM); valamint *Bíró Eszter,* a „Szefárd dívák éjszakája” közreműködője, akinek partnerei *Falusi Mariann, Klein Judit* és *Dina Pandzarisz* lesznek.

A kivetítőn Caramel adott rövid interjút, aki „Nyitott övezet” címmel *Rudas Dániel* kántorral szerepel majd. *Jónás Vera* az Experiment koncerttel készül.

Nos választék, lehetőség bőven adott. Minél többen nézzék-hallgassák, élvezzék a Fesztivál minden napját, minden percét.

GJ

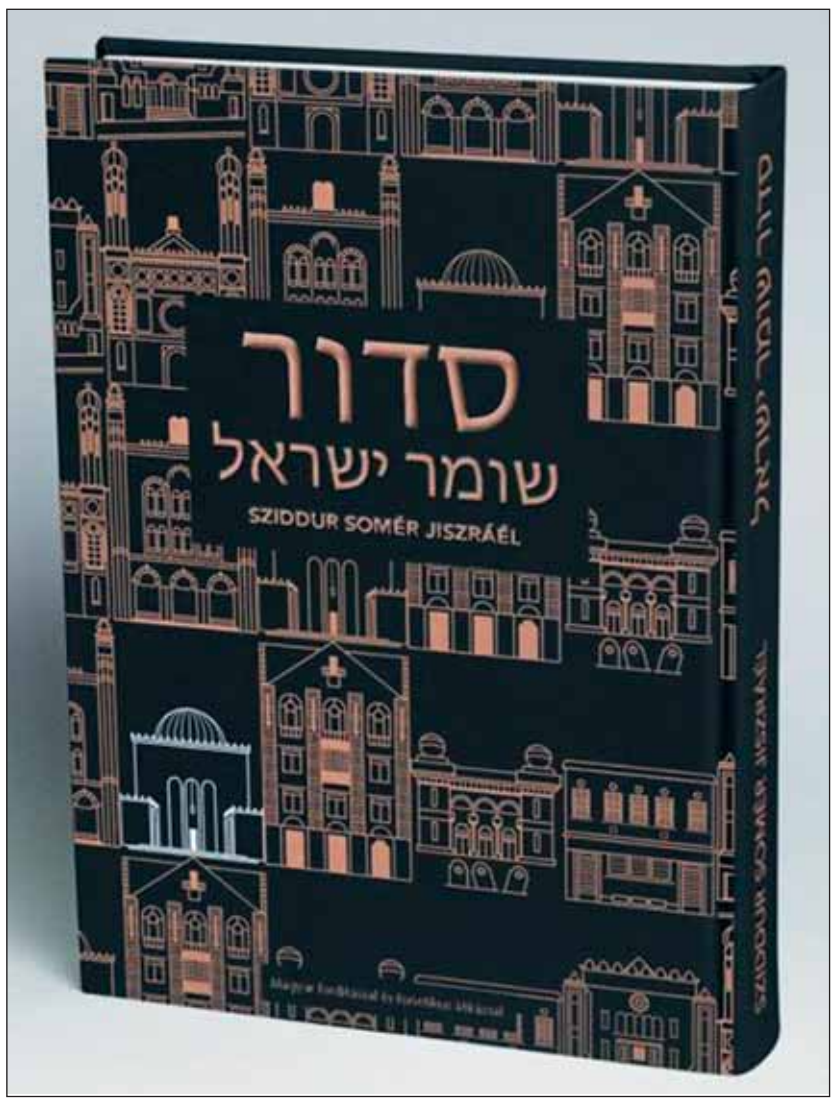

Idén kora ősszel a Mazsihisz támogatásával új formátumú, magyar fordítású szombati imakönyv jelenik meg, amelyet Balla Zsolt rabbi fordított.

Markovics Zsolt a Dózsa főrabbija

Közel egy éve, hogy a BZSH patinás Dózsa György úti zsinagógájában hivatalosan nem funkcionál rabbi. Korábban a Bethlen téri körzethez távozott *Deutsch Péter* rabbi látta el ezt a tisztséget.

Az elmúlt hetekben eldőlt, hogy végre betöltik a rabbinikus funkciót a Dózsa György úton, a zsinagóga új vallási vezetője *Markovics Zsolt* lesz.

A negyvenkilenc éves főrabbi évekig Szegeden dolgozott, most a Tisza partját maga mögött hagyva, a XIII. kerületbe teszi át székhelyét.

Ünnepélyes beiktatását év hó 22-én, vagyis augusztus 26-án tartják a Dózsa György úti nagy zsinagógában.

9 770133 350099 16015

FRÖLICH RÓBERT ORSZÁGOS FŐRABBI

Hibázott-e a kórház?

Válasz Oberlander Báruch rabbi írására

Az Egység című kiadvány 2016. augusztusi számában Jár-e a bűnösnek orvosi ellátás? címmel jelent meg Oberlander Báruch rabbinak, a Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület szellemi vezetőjének írása. Ebben a hálácha szemszögéből közelíti meg Biszku Bélának a Mazsihisz Szeretetkórházában történt gyógykezelését. (Szögezzük le, hogy Biszku Béla tevékenységének megítélése valóban nem tartozik a hálácha tárgykörébe. Nem védjük és nem támadjuk, mert ez nem feladatunk.)

Írása széles körű háláchikus alapokra támaszkodik, és élvezetes olvasmány lehetne, ha a háláchát objektíven kezelné. Sajnos azt kell mondanunk, hogy az írás nem csupán háláchikus állásfoglalás, de utolsó bekezdésében egyúttal a Mazsihiszt és a kórházat véleményünk szerint ok nélkül támadó és dehonesztáló irat is.

Állításunk alátámasztására először lássuk az írásban fellelhető logikai hibákat.

1. „Anélkül, hogy Biszku Béla politikai és erkölcsi felelősségéről véleményt alkotnánk, valamint hogy a konkrét esetet értékelnénk, érdemes az ügy általános morális dilemmáját a hálácha szemszögéből megvizsgálni” – mondja Oberlander Báruch. Cikke végén azonban így ír: „...és lévén, hogy sokak szemében egy volt karhatalmi bűnös ellátása nem javította, hanem rontotta a zsidó közösség megítélését...” Tekintve, hogy Biszku Béla perében a vádlott halála miatt nem született jogerős ítélet, s hogy az ítélet meghozataláig nem nevezhető senki bűnösnek (ártatlanság vélelme), megítéli Biszku Bélát, aki Oberlander Báruch állításával szemben nem elítélt bűnös.

2. Ugyancsak a cikk végén három pontban – önmagának ellentmondva – mégis ecseteli a konkrét esetet, a tárgyhoz nem tartozó megjegyzéseket publikálva (önmaga által is bevallottan a köztudatra hivatkozva, vélelmezett kórházi várólista, ugyancsak vélelmezett „belépő” stb.). Ezzel nem a hálácha betűjét, de még csak a szellemét sem idézi. Mózes V. könyve 13. fejezet 15. verse ugyanis így ír: ודרשת וחקרת ושאלת היטב,ha kerested, ha kutattad, ha alaposan utánajártál. E kritériumoknak a köztudatra való hivatkozás nem felel meg. Külön érdekesség, hogy a kiadvány ugyanezen számában olvasható Kámcá és Bár Kámcá története (Gitin 55b) az oktalan gyűlölködés következményeiről...

Amit Oberlander Báruch írt a bűnösök és terroristák ellátásáról, meglátásunk és a fentiek szerint nem tartozik vizsgálódásunk tárgykörébe. A kérdés pusztán annyi: köteles volt-e a Mazsihisz Szeretetkórháza ellátni a súlyos beteg nem zsidó embert.

A gyógyítás és gyógykezelés, az orvosi etika tekintetében az orvost a hippokratészi eskün túl még sok minden más etikai szabály köti. A zsidó orvoslás etikájában azonban szerepel még egy nagyon fontos alkotóelem, mely sehol máshol nem bukkan fel: a tórai, ezen keresztül a vallási etika. Épp ezért valóban helyénvaló a kérdés objektív háláchikus vizsgálata. Újfent kijelentjük, hogy vizsgálódásunk tárgya általános, csupán a nem zsidó betegek zsidók általi gyógykezelésének háláchikus lehetőségeit tárgyaljuk.

Egyetértünk a vitaindító irat Gyógyítani kötelesség alcímű bekezdésével, de mint azt említettük, szerintünk a többi a fent felsorolt indokok miatt már nem tartozik a tárgyhoz. Néhány háláchikus gondolattal kiegészítjük tehát mindazt, amit Oberlander Báruch az első bekezdésben leírt.

Mózes I. könyve 1. fejezet 27. versében áll:

ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם

És megteremtette I.ten az embert a saját képmására, I.ten képére teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket.

Ebből egyenesen következik, hogy minden ember, felekezetre és bármely más különbségekre való tekintet nélkül, az i.teni képmás hordozója. Amennyiben nem tiszteljük az embert, úgy nem tiszteljük a benne lévő i.teni elemeket sem. Az orvos a betegben nem pusztán az embert gyógyítja, de közöttünk tartja a benne lévő i.teni szikrát is.

Mózes III. könyve 19. fejezet 18. versében áll:

ואהבת לרעך כמוך

Szeresd felebarátodat, mert olyan, mint te!

Abban mind a régi, mind a modern kori bölcsek egyetértenek, hogy a „felebarát” szó nem csupán a zsidókra, hanem minden embertársunkra vonatkozik. A szeretet parancsa megkövetelné a törődést akkor is, ha nem állna ott a vitaindító cikkben említett parancs: „ne állj tétlenül felebarátod vérénél”. E parancs idézésekor egyébként Oberlander Báruch maga is a „felebarát” szó mindenkit átfogó jelentését fogadja el.

A szeretet sokféle módon mutatkozhat meg. Örömben és bánatban, együttérzéssel, vigasztalással, közös boldogsággal. Lehet materiális és lehet spirituális kifejeződése. E szeretet egyik kinyilvánítása a részvét a bajban, a fájdalom fizikai vagy lelki enyhítése.

A Sulchán Áruch Jore Dáé traktátus 335. fejezet 9. paragrafusában áll:

מבקרין חולי עובדי כוכבים, מפני דרכי שלום

Látogatjuk a nem zsidó betegeket a békesség végett.

A beteggel való törődés micva, vallási kötelezettség. A Sulchán Áruch leszögezi, hogy noha a nem zsidó betegek látogatása nem vallási törvény, de akár a két fél között, akár a tágabb értelemben vett zsidó és nem zsidó közösség között fennálló békesség végett kiterjeszthető e parancs a nem zsidó betegekre is.

A Sulchán Áruch e paragrafusa kiragadott egyet a Talmud Gittin traktátus 61a lapján álló tevékenységfüzérből, melyet a zsidók kötelesek megtenni a nem zsidók felé is, a már kifejtett békesség végett:

ת"ר: מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל, ומבקרין חולי נכרים עם חולי ישראל,

וקוברין מתי נכרים עם מתי ישראל, מפני דרכי שלום

Tanították mestereink: segélyezzük a nem zsidó és zsidó szegényeket, látogatjuk a nem zsidó és zsidó betegeket, eltemetjük a nem zsidó és zsidó halottakat egyaránt, a békesség végett.

Mint látható, csupa olyan tevékenységet sorol fel a Talmud, mely erkölcsi kötelezettséget ró az emberre, felekezet nélkül. Mindezen cselekedetek a már említett kifejeződései a felebarátaink iránt érzett szeretetnek.

Látogatni tehát szabad – sőt kell – a nem zsidó betegeket. Szabad-e, kell-e gyógyítani őket?

Slomo ben Aderet a Rásbá responsuma I. kötet 120. fejezetében a nem zsidó asszonyok teherbeesési kezeléséről szóló válaszában írja:

וכל שכן רופא שמרפא לכל ואם אינו מרפא אתהן הויא להו איבה טפי

...mindazonáltal az orvos, aki mindenkit gyógyít, de őket (mármint a nem zsidó asszonyokat) nem, gyűlöletet okoz.

Egyértelmű: amennyiben nem akarunk gyűlöletet gerjeszteni, úgy ne a beteg hovatartozását nézzük, de a gyógyításra koncentráljunk.

Meg kell jegyezzük, hogy a Rásbá szavainak leírásakor még mit sem tudtak általános humánumról, a 13–14. században nem a nagy egészet, hanem a részhalmaz zsidóság érdekeit nézték.

Ovadja Joszéf a Jábiá Omer 8. kötet 38. fejezetében írja:

מצאנו ראינו בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' קלא, שהביא מ"ש מרן הב"י בבדק הבית

יו"ד סי' קנד, שהרמב"ן היה מתעסק ברפואות נשים נכריות כדי שיכנסו להריון

Találtuk és láttuk a Chátám Szofér responsumában – aki idézi a Bét Joszéf Bedek Hábájit Jore Déa traktátusát –, hogy a Rámbán foglalkozott nem zsidó nők gyógyításával, hogy teherbe eshessenek.

Azaz: itt nemhogy egyetlen ember gyógyításáról van szó, de Náchmánidész, a Rámbán, azzal foglalatoskodott, hogy nem zsidó asszonyok gyereket tudjanak szülni. Nem csupán az élet fizikai értelemben vett meghosszabbításán fáradozott, de az élet generációkon át történő továbbvitelét segítette elő, s mindezt nem zsidó asszonyok számára, akik a hálácha értelmében nem zsidó gyerekeket szülnek majd.

Moshe Feinstein az Igrot Moshe Orách Chájjim 4. kötet 79. fejezetében írja, egy adott orvos szombaton való gyógyító munkájára vonatkozólag:

ואם הוא במקום שהרוב עכו"ם ומעט ישראלים שדרים שם מכירים אותו ויודעין לבא

אליו כשיצטרכו לרופא במקום סכנה, אז לענין העכו"ם יעשה כדיני המדינה

Ha olyan helyen él, ahol a többség nem zsidó, és a kevés zsidó, aki ott él, ismeri őt, és tudják, hogy érdemes őt felkeresni gyógyulásért a veszedelem idején, akkor a nem zsidó tekintetében járjon el az ország törvénye szerint.

Ugyancsak ebben a fejezetben írja:

ופלא על הגאון הח"ח (מ"ב סי' ש"ל ס"ק ח') שכתב דהא הרופאים אפילו היותר

כשרים נוסעים כמה פרסאות לרפאות עכו"ם ושוחקין סממנים בעצמן ומסיק דמחללי שבת

גמורים הם במזיד אף שיהיה איבה מזה, הא ברוסלאנד /ברוסיה/ בעיירות הקטנות שהיה

רק רופא אחד לכל הסביבה הרי ודאי ברור אם לא היה הולך לרפאות את העכו"ם היה

ברור שהיו הורגין אותו בטענתם שגרם מיתה לבנם ובתם וכדומה וגם שופטי המדינה לא

היו מענישין אותם

Annak ellenére, hogy a Choféc Chájjim megtiltja a szombati gyógykezelést, Feinstein példát hoz fel, mely szerint a régi orosz falvakban ha az egyetlen zsidó orvos nem ment ki a beteghez szombaton, halálos veszélynek tette ki magát és az övéit, s ha emiatt megölték, az ország igazságszolgáltatási rendszere felmentette az esetleges gyilkosokat.

Elérkeztünk a kritikus ponthoz. Moshe Feinstein a szombati gyógykezelést engedélyezi. A קל וחומר elvét (azaz a könnyebbről a nehezebb felé haladva) alkalmazva, ha a szigorúbb szombatnapon, amikor a vallásos zsidó csak kevés és igen körülhatárolt tevékenységet végezhet, engedélyezett a nem zsidó ellátása, akkor hétköznap e kérdés fel sem merülhet.

Oberlander Báruch felveti, hogy „...az ellátást bármelyik állami kórházban megkaphatta volna...” Ebben igaza van. Tudni kell azonban, hogy a Szeretetkórház országszerte kiemelkedő gerontológiai szakmai színvonaláról ismert. Így érvényes rá Moshe Feinstein kitétele: „tudják, hogy érdemes őt felkeresni gyógyulásért a veszedelem idején”.

A Szeretetkórház nem állami intézmény. Betegeit így valóban maga válogathatja meg, meghatározott keretek között. „A nem zsidó tekintetében járjon el az ország törvénye szerint” kitétel áll jelen esetben a kórházra, mely eldöntheti ugyan, kit vesz fel és kit nem, de az elutasítás indokai között nem szerepelhet sem vallási hovatartozás, sem semmiféle olyan más indok, melyet Magyarország törvényei tiltanak. A magyar törvények értelmében pedig nem küldhet el egy beteget (amennyiben gyógykezelésének feltételeit tudják biztosítani, s a beteg vagy hozzátartozói teljesítik a kórház egyéb feltételeit) csak azért, mert nem zsidó.

S végül egy látszólag nem ideillő eszmefuttatás Méiritől a 13. századból: אמות שהם גדורים בדרכי הדתות, azok a népek, melyeket a vallás útjai kereteznek, azaz erkölcsi alapokon állnak – s Méiri ideérti a kereszténységet is, mivel hisznek egyetlen, kozmikus I.tenben –, nem tekinthetők bálványimádóknak, s így azokat semmiféle rabbinikus tilalom nem érintheti.

Összegezve: A Mazsihisz Szeretetkórháza mindenben a háláchának megfelelően járt el, akár tudatában volt, akár nem. Egy súlyosan beteg nem zsidó kérte a maga szakterületén kiemelkedő orvosi gárda segítségét. Fentiek szerint a kórház nem utasíthatta el a kérést.

Minden egyéb aspektusa az ügynek és Oberlander Báruch írásának politika, amellyel rabbi mivoltunk miatt nem kívánunk foglalkozni.

VALLÁSI ROVAT

Tu beáv – hazugság a szépség?

„Hazugság a báj, és mit sem ér a szépség – az istenfélő asszony, ő a dicséretre méltó” (Példabeszédek 31:30). A Salamon király által írt Példabeszédek könyve a derék feleséget méltató énekkel ér véget, melyet egy vallásos családban minden péntek este elénekelünk a kidus és a lakoma előtt. Ez a dal csúcsosodik ki a fent idézett mondatban, amely első olvasatra azt mondja, hogy ne a külső, hanem a belső tulajdonságokra koncentráljunk, amikor „derék asszonyt”, feleséget keresünk, aki alkalmas arra, hogy az életünket vele oszthassuk meg. Az idézet aktualitása, hogy idén augusztus 19-én, pénteken van tu beáv, azaz áv hónap 15-e, amiről azt írja a Misna, hogy egykor különleges ünnepnap volt: a hajadon lányok fehér ruhában mentek ki és táncot jártak a szőlőskertben, hogy a férfiak választhassanak közülük (Táánit 26b).

Pedig ha valóban igaz, hogy „hazugság a szépség”, akkor mi szükség van az egész táncra a szőlőskertben? Ha azt akarják eldönteni, mennyire istenfélő a feleség, miért nem inkább levelezés vagy házasságközvetítő útján ismerkednek meg? Egyrészt azért, mert a valódi istenfélelem nem elméletben, leírt gondolatok által, hanem a gyakorlati életben ismerhető meg, abból, hogyan viselkedik a másik. Sokan vannak, akik elméletben nagyon jámborak, azonban amikor a gyakorlatra kerül a sor, elfelejtődnek a nemes eszmék. Van, aki ezt szellemesen úgy fogalmazza meg, hogy hosszú az az út, ami a fejtől a szívig vezet, az ember nyaka a legvékonyabb része a törzsnek, nehezen jut át rajta a tudás.

Másrészt a háláchá, a zsidó vallásjog elő is írja, hogy igenis meg kell nézni a feleséget, mielőtt elveszi az ember. Ez nyilvánvalónak tűnhet, mégis sokan vannak, akik – tévesen – azt hiszik, hogy a vallásos zsidók úgy házasodnak, hogy az esküvőn találkoznak először egymással. Ez nem igaz: tilos házasodni anélkül, hogy látnák egymást, mert ha esetleg utólag derül ki, hogy mégsem illenek össze, azzal nagy kellemetlenséget okoznának egymásnak. A Talmud (Kidusin 41a) érdekes módon ezt a szabályt a „szeresd felebarátod, mint önmagad” tórai parancsából tanulja ki (Mózes 3., 19:18). Külön érdekesség, hogy ez a követelmény elsősorban a férfira vonatkozik, mert az ő részéről merül fel inkább, hogy elkeseredik, ha a feleségét nem találja kellően szépnek.

Láthatjuk tehát, szükséges, hogy a házasulandó pár fizikai vonzalmat is érezzen egymás iránt, ne csak „lelki kapcsolódást”. Azáltal, hogy a szőlősben meglátja a férfi a nőt, ez megvalósul. Csak az a kérdés, hogy akkor miért mondják a szőlősben táncoló lányok Salamon király bölcsességét, miszerint „hazugság a szépség”, ha egyszer a szépség igenis fontos és szükséges összetevője a házasságnak? Nem tűnik ez álszentségnek?

Valójában itt két különböző dologról van szó. Az egyik egyfajta lehiggadt szeretet, kölcsönös szimpátia: erre szükség van a házasság megkötése előtt. A másik inkább valamiféle vad, szenvedélyes vonzalom: ez az, amire azt mondjuk, hogy „hazugság a szépség”. Az angolban erre külön szó létezik: „infatuation”. Magyarra talán „belehabarodás”-nak lehetne fordítani. Ugyan a mai világ (elsősorban a filmekben, a reklámokban) azt sugallja, hogy ez nagyon fontos, emelkedett érzelem, ezzel szemben a valóság az, hogy csak összezavarja, megbolondítja az embert, és olyan rózsaszín felhővel borítja be, ami miatt nem képes észrevenni, ha a kapcsolatnak valami teljesen alapvető akadálya van.

Ősapánknál, Izsáknál azt látjuk, hogy miután megházasodott feleségével, Rebekával, megszerette (Mózes I., 24:67). Ez vajon azt jelenti, hogy amikor feleségül vette, akkor még egyáltalán nem is szerette? Nem, hanem azt, hogy a másik minél mélyebb megismerése által egyre több és több jó dolgot fedezett fel benne, és ezáltal jobban el tudták mélyíteni a kapcsolatukat. Egyszer hallottam egy nagy tanítótól, hogy miként lehet ezt a gyakorlatba átültetni: minden péntek délután fel kell írni egy listára egy újabb jó dolgot, amit szeretek a feleségemben.

Amíg fiatal az ember, addig megtörténhet, hogy valaki nagyon megtetszik neki, aztán az idő múltával jelentősen megváltozik a róla alkotott képe. Az ilyen szépség valóban hazugság, ahogyan Salamon király mondja. Azonban ez a tanítás nemcsak erre a jelenségre érvényes. Később is előfordul az emberrel, hogy valami nagyon megtetszik neki: egy új lakás, egy munkahely, egy autó, bármilyen értékes tárgy vagy akármilyen nagynak tűnő lehetőség. Ebbe is az ember kezdetben képes beleszeretni, belelkesülni, aztán idővel vagy csalódik, vagy csak egyszerűen alábbhagy a tűz. Héberül ezt hívják úgy, hogy „dimjon” (illúzió). Az ilyesmi képes az embert teljesen félrevezetni hosszabb-rövidebb időre. Ez lehet egy hobbi, egy szakma, egy érdeklődés, amibe az ember „beleszeret”, amivel képes azonosulni.

Az emberben van egy természetes igény, hogy saját képességeit kiteljesítse valamilyen területen. A dimjon, az illúzió ebben az, hogy az ember túlzott fontosságot tulajdonít ezeknek a dolgoknak, úgy érzi, ezek nélkül nem lenne képes meglenni, az identitását veszítené el. Holott a valóság az, hogy az ember az egész életét egy nálánál sokkal nagyobb rendszer keretében éli le, és ehhez képest minden más csak apróság, csak eszköz a nagyobb cél elérése érdekében. Ez a rendszer pedig az, hogy a Teremtő megteremtette az embert azért, hogy szellemileg fejlődhessen

(Folytatás a 3. oldalon)

„Köszönjük, hogy itt voltál”

Ezúttal a Mazsihisztől búcsúzott Ilan Mor

Ilan Mor, Izrael Állam magyarországi nagykövete protokollmentes búcsúztatóján megtelt a Síp utcai Goldmark Terem, állóhely sem akadt, a falak mentén, de még az ajtón kívül is szorongtak, hogy részesei lehessenek az eseménynek. Hitközségi vezetők, zsinagógák elnökei, elöljárói, rabbik, kántorok, különféle szervezetek és létesítmények képviselői jöttek el, hiszen olyan nagykövettől, olyan embertől köszöntünk el, aki egészen kivételes módon támogatta a két ország közti jó kapcsolatot, és az elmúlt öt évben odafigyelt a hazai zsidóság életének minden egyes történésére.

A programismertetés *Lőwy Judit* tolmácsolásában angolul és magyarul hangzott el.

Elsőként a Mazsihisz elnöke, *Heisler András* mondott köszöntőbeszédet, s bevezetőként elmondta: „Miután az utóbbi hetekben számos protokollesemányen búcsúztatták – pl. több diplomáciai testület díszvacsorával is – a távozó nagykövetet, ezért a mostani ünnepség mentes lesz a külsőségektől: baráti társaság, a magyarországi zsidóság krémje méltatja, köszönti, formális beszédek elhangzása nélkül búcsúztatja Ilan Mort. Szándékosan nem hívtuk meg a közélet szereplőit, nem hívtunk politikusokat sem, ma itt mi, a zsidó közösség kíván elköszönni Ilantól. Van azonban egyetlen kivétel, mégpedig *Takács Szabolcs* államtitkár, aki az IHRA elnökeként sokat tett közösségünkért, elkötelezetten dolgozott a zsidó értékekért (...) úgy gondoltuk, most köztünk van a helye.”

Heisler András ezután néhány, Ilan Mor személyéhez köthető különlegességet emelt ki. Volt-e olyan nagykövetünk, akinek bármely szólását vagy gyakorta elhangzott mondatát idézni tudjuk? Oktatás... oktatás... oktatás – szokta volt mondani Ilan, oktatás az antiszemitizmus ellen, a holokauszt bemutatásáért, a judaizmus megismertetéséért. Volt-e olyan nagykövetünk, akinek valamely gesztusára mindig emlékezni fogunk? Mikor Ilan szívére tette a kezét és enyhén meghajolva fejezte ki köszönetét, mozdulata eleganciát, alázatot és a zsidó büszkeséget fejezte ki.

Szakmai kérdésekben sokszor kaptam tanácsokat. Egy elnök magabiztosnak látszó döntései mögött ugyanis gyakran belső bizonytalanság rejlik. Ilan – mindig meghagyva a döntés szabadságát – rendkívül szuggesztíven mondogatta nekem: you are the president, s mindig arra biztatott, vállaljam bátran a döntéseket.

Aki tagadja a holokausztot, az Izrael Államát sem ismeri el, a tagadás az antiszemitizmus egyik formája – hallottuk tőle gyakran. Az oktatás otthon kezdődik, ahol a szülők jelentik a GPS-t, nekik kell megadniuk a helyes koordinátákat. Amikor kultúráról beszélünk, akkor nem lehet semmiféle politikai ellentétről beszélni.

A Mazsihisz elnöke ekkor a távozó nagykövethez fordult: „Ha azt gondolod, hogy a mérleged pozitív, ebben megerősíthetünk!” A mondatot nagy taps követte.

Befejezésként Heisler András így búcsúzott: „Kívánok, kívánunk hivatásod terén további sikereket, és emlékeztetnélek, a 2019-es Maccabi Játékok megnyitójára szóló invitálásunk nem évül el. Nem felejtjük agilitásodat, sokszínűségedet, barátságodat, igazi zsidóságodat. Köszönjük!”

Frölich Róbert országos főrabbi elmondta, hogy Ilan Mor többek között a nem könnyen figyelemmel kísérhető magyarországi zsidóság mindennapjait is elsajátította. Kemény, egyenes derekú, következetes, konzekvens emberként ismertem meg – emelte ki a szónok –, de a szigorúnak tűnő külső mögött bölcs, jó akaratú, okos és szeretni való ember lakozik. A nagykövet úr egyik tanítása, hogy keltsünk jó érzéseket, nyissunk, s mutassuk meg a legjobb oldalunkat.

A zsidóság különféle eseményeire nem nagykövetként, hanem Ilan Morként érkezett, eggyé válva az őt körülvevő emberekkel.

Érzékeny, tiszteletet sugárzó és parancsoló embertől köszönünk most el, és azt mondjuk, nem pusztán udvarias gesztussal: Nálunk otthon vagy, szívünkben maradtál, várunk, gyere.

Végül az országos főrabbi köszönetét fejezte ki a búcsúzó nagykövetnek mindazért, amit itt tartózkodása idején a hazai zsidóságért tett.

Harmadik szónokként a pécsi közösség tagja, *Heindl Péter* jogász, történelemtanár következett. Beszédéből idézünk:

„Engedjék meg, hogy átadjam egyrészt a pécsi hitközség tagjainak üdvözletét, másrészt Pécs és szűkebb-tágabb környezete, a dél-dunántúli régió lakóinak üdvözletét. Azok üdvözletét, akik az elmúlt években hírből vagy személyesen is közel kerültek Ilan Morhoz, és nemcsak őt kedvelték meg, de rajta keresztül megismerték, megszerették, vagy még jobban megismerték és megszerették az országot, ahonnan érkezett: Izraelt. Higgyék el: nagyon sokan vannak!

Egy rendkívül rokonszenves és az általam oly fontosnak tartott társadalmi ügy, a legszegényebbek társadalmi integrációjának ügye mellett mélyen elkötelezett embert ismerhettem meg az ő személyében.

Összesen háromszor járt Magyarmecskén, hogy megkoszorúzza a helyi zsidó közösség emlékére 2008-ban felavatott emléktáblát. Idejének nagyobb részét mindhárom alkalommal a Magyarmecskével szomszédos, beás cigány lakosságú Gilvánfán töltötte. Azoknak a fiataloknak és a családjaiknak a körében, akiknek kulcsszerepe volt és van ma is a – mi így hívjuk – „múltkutató” projektmunkában. Az alig négyszáz fős kistelepülésen nemcsak a diákprojektben akkor vagy korábban részt vevő fiatalok, tanárok, a község vezetői, de gyakorlatilag a fél falu fogadta mindig őt, és azt kell hogy mondjam, nagy lelkesedéssel.

Egy ízben még véletlenül is összefutottak a gilvánfaiak a nagykövettel. Pécsett, amikor egy csapat gilvánfai fiatallal a városban évente megrendezett holokauszt-emlékfelvonulásra utaztunk be, a felvonulásra gyülekezők között felfedeztük Ilan Mort, és nagy örömmel üdvözöltük egymást. A spontán találkozás a gilvánfaiakkal alkalmat adott a következő magyarmecskei-gilvánfai találkozó megbeszélésére is.

Ilan Mor, nagykövet úr, nem felejtjük el a közös együttléteket! Köszönjük, hogy ittléteddel gazdagítottad mindennapjainkat! Köszönjük, hogy itt voltál, visszavárunk!”

A búcsúbeszédek elhangzása után a támmuz 17-e óta tartó gyászidőszak ellenére, a zenerajongó nagykövet kedvéért, művészi értékű ajándékként *Jávori Fegya* ült a zongorához. Az élményért a nagykövet meghatottan mondott köszönetet, majd *Breuer Péter* tolmácsolásával – mintegy válaszolva az elhangzott méltatásokra – egyebek mellett elmondta, nagyon elérzékenyült mindattól, amit hallott, s egyúttal megköszönte a szervezők-rendezők munkáját is. Szólt arról is, hogy ez alatt az öt év alatt sajátjának érezte Budapestet, Magyarországot, az embereket, életének részévé vált a magyar zsidó közösség, annak minden tagja. A nagykövet megjegyezte, hogy ez a közösség jelentős szerepet vállal Magyarország életében, emellett nagyon erősek a kapcsolatai Izraellel. Ilan Mor kiemelte, számára nagyon fontos volt, hogy a magyar zsidóság mindig is érezze maga mögött Izrael Államot, még a legnehezebb időkben is. Elmondta azt is – mintegy magyarázatként rendkívüli agilisságára –, hogy ő ezt és így akarta csinálni, neki ez volt a feladata, kötelessége. „Ez is része a zsidóságomnak, az izraeliségemnek.”

Következett az ajándékok átadása. A színpadon elsőként a Mazsihisz elnöke, Heisler András a magyarországi zsidóság nevében meseszép kerámiákkal kedveskedett Ilan Mornak, hangsúlyozva reményét, „hogy valahányszor erre ránéz majd otthonában, ránk, a közösségünkre, az itt eltöltött öt évre fog gondolni”. Frölich Róbert országos főrabbi egy míves kiduspoharat nyújtott át a nagykövetnek, *Stern Péter* (MTK Baráti Kör) egy kék-fehér, névre szóló, 10-es számot viselő mezt adott át. A labdarúgásban jártasabbak tudják a szám jelentését, hiszen például Maradona, a hazai csapatban pedig Illés Béla viselte irányító sztárjátékosként. Ilan Mor „Hajrá, MTK!”-val köszönte meg. A Mensch Alapítvány elnöke, *Geiger András* néhány mondatban köszöntötte Ilan Mort, majd virágcsokrot adott át az első sorban helyet foglaló diplomatafeleségnek.

Eközben pezsgőspoharak kerültek a kezekbe, meghallgathattuk Heisler András köszöntőjét, majd koccintások, ölelések, búcsúszavak következtek. Állófogadással ért véget az esemény, amely minden részletében méltó volt arra is, hogy hazájába visszatérve Ilan Mor nagykövet ugyanolyan szeretettel gondoljon a magyarországi zsidó közösségre, mint ahogyan mi gondolunk őrá.

-galjuli-

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke Ilan Mornak, Izrael Állam budapesti rendkívüli és meghatalmazott nagykövetének a magyar–izraeli politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztése terén, valamint a magyarországi zsidóság érdekében végzett kiemelkedő munkája elismeréseként a Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetést adományozta.

Ferenc pápa az auschwitzi haláltáborban imádkozott

Ferenc pápa az egykori auschwitzi náci német haláltáborban kezdte lengyelországi zarándoklatának harmadik napját, s a látogatás – melynek során a pápa az auschwitzi tábor hírhedt kapujánál és Maximilian Kolbe halálcellájában, valamint az áldozatok auschwitz-birkenaui emlékművénél is imádkozott – beszédek nélkül, csendes elmélkedésként zajlott.

A látogatást a kommentátorok a szenvedés misztériumának megéléseként, valamint a II. János Pál által kezdeményezett vallások közötti párbeszéd folytatásaként értelmezik. Egy júniusi sajtóértekezletén Ferenc pápa elmondta: csendben szeretné tölteni auschwitzi látogatását: „Egyedül belépni és imádkozni azért, hogy az Úr a sírás kegyelmében részesítsen.”

A szentatya *Beata Szydlo* kíséretében látogatott Auschwitzba. A lengyel kormányfő anyai dédapja az auschwitzi haláltábor egyik áldozata volt.

A katolikus egyházfő a hírhedt Arbeit macht frei feliratú kapun keresztül lépett be a volt Auschwitz I. tábor területére, majd hosszú, csendes imában merült el. A szentatya gyalog ment át a kapun, ahogy ezt elődei, II. János Pál pápa és XVI. Benedek is tették 1979-es, illetve 2006-os auschwitzi látogatásukkor.

Az ima után Ferenc pápa odalépett az egykori náci német haláltáborok 12 túlélőjéhez, s a volt lengyel, zsidó és német foglyok, illetve hozzátartozóik mindegyikét rövid személyes beszélgetés után megcsókolta, megáldotta. A foglyok egyike ezt követően egy meggyújtott gyertyát nyújtott át a katolikus egyházfőnek, aki ezt az úgynevezett halálfalhoz vitte.

A pápa Maximilian Kolbe halálcellájában is imádkozott a 11. számú barakkban. Kolbe éppen 75 éve, 1941. július 29-én önként jelentkezett, hogy egy családos fogolytársa helyett vállalja az éhhalált, amelyre a táborparancsnok ítélt tíz rabot egy fogolytársuk szökése miatt. Az utolsóként életben maradt ferencessel a hóhér egy fenolinjekció beadásával végzett.

A szentatya csendben imádkozott, egyedül ülve egy faszéken, a szentté avatott szerzetes kivilágítás nélküli halálcellájában.

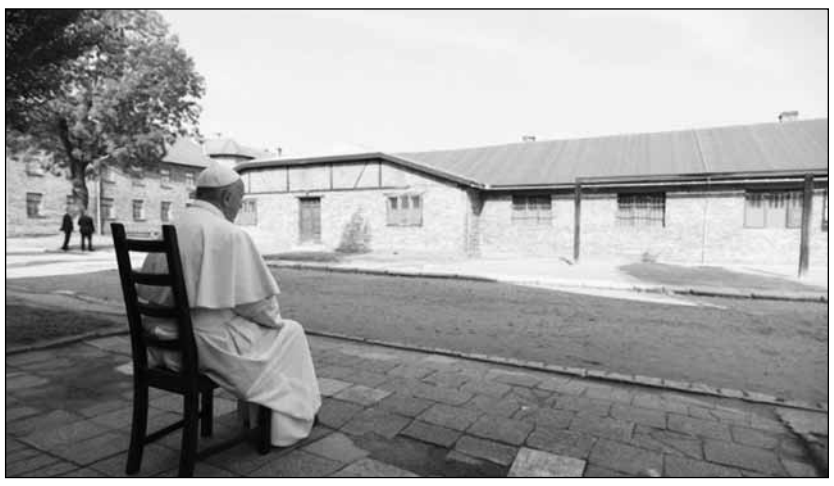

Az ima után bejegyzést tett az auschwitzi múzeum emlékkönyvébe. A pápa egyetlen, Auschwitzra vonatkozó szóbeli üzenete úgy hangzik: „Uram, irgalmazz a népednek! Bocsásd meg ezt a nagy kegyetlenséget!”

Ferenc pápa ezután az egykori Auschwitz II-Birkenau lágerbe vonult át, ahol a megsemmisítő tábor áldozatainak emlékművénél imádkozott. A csendes elmélkedést követően *Michael Schudrich,* Lengyelország főrabbija a Mélységből kiáltok hozzád, Uram kezdetű zsoltárt énekelte el héberül.

A 130. zsoltár héber változata után Markowa község katolikus plébánosa lengyel fordításban olvasta fel a szöveget. A kelet-lengyelországi Markowában a második világháború alatt a nácik a nyolcgyermekes lengyel Ulma családot kivégezték zsidók rejtegetése miatt. A mostani ünnepségen jelen voltak a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet által a Világ Igaza címmel kitüntetett Ulma házaspár rokonai is.

A katolikus egyházfő az ima után 25, a Világ Igaza címet viselő személlyel találkozott, mindegyikkel kezet fogott. A birkenaui emlékműnél jelen volt a haláltáborok több túlélője is. *(MTI)*

Incidens Rióban

„A 2016-os olimpia – szégyen!” – írta tegnap éjjel facebookos bejegyzésében *Udi Gal* vitorlázó, az izraeli olimpiai csapat tagja. Az ünnepi megnyitó helyszínére, a Maracana Stadionba szállító autóbusz ajtaját az izraeliek előtt felszálláskor elállta a libanoni delegáció vezetője. Az incidenst megelőzendő, a rendezők először különböző buszokon akarták utaztatni az izraelieket, majd külön buszt rendeltek ki, és elnézést kértek.

A libanoni delegáció vezetője, *Salim al-Haj Nakoula* nyilatkozott az esetről az An-Nahar újságnak adott interjújában, szerinte mindenkinek a kijelölt buszban kellett utazni, nekik a 22-es volt kirendelve, és csodálkozott, miért akarnak az izraeliek felszállni, ezért megkérte a sofőrt, zárja be az ajtót.

Gili Lusztig, az izraeli delegáció vezetője elmondta, hogy a szervezők amint látták a libanoni vezető durva viselkedését, kirendeltek egy másik buszt. Lusztig szerint a rendezők nem gondolták át, hogy az izraeli és a tízfős libanoni delegáció közös buszon való utaztatása incidensre adhat okot. Az ilyen viselkedés ellentétes az olimpiai fegyverszünettel, nyilatkozta, de az eseten túllépve, az izraeli olimpiai válogatott készen áll a megméretésre.

Ziva David / ujkelet.live

Tu beáv – hazugság a szépség?

(Folytatás a 2. oldalról)

a Tórán és a micvákon keresztül, hasonlóvá válhasson Őhozzá (más módon nem lehet eljutni a Teremtőhöz, csak azon az úton, amit Ő maga határozott meg, amikor a Tórát átadta a zsidó népnek). Ha valaki ezt tekinti mellékesnek, vagy akár csak egyenrangúnak bármilyen más irányú érdeklődésével, akkor ez az illúzió elvonta a figyelmét a fő feladatáról, egész földi tartózkodásának céljától.

„Hazugság a báj, és mit sem ér a szépség – az istenfélő asszony, ő a dicséretre méltó.” Egy vallásos zsidó számára az, hogy ő vallásos zsidó, nem az egyik identitásképző eleme, nem egy hobbija, hanem ez minden döntésének az alapja, minden más ennek az egy dolognak van alárendelve. Ez a létező legfontosabb dolog az életében. Ha ezt az utat járja, akkor lehet csak igazán önmaga. Minden más út, bármilyen szépnek, vonzónak tűnik is, csak csalóka illúzió, ami előbb vagy utóbb le fog leplződni számára.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

Megemlékezések a 72. évfordulón (3.)

Győr

„Anyám naplót mesélt nekem. Családot mesélt körém, nagyszülőket, unokatestvéreket, apát. Mindannyiukat felismertem volna, ha szembejönnek velem az utcán vagy betoppannak. Soha nem jött senki." – kezdte a történetet *Gáti Oszkár* színművész, aki *Sándor Erzsi* Anyavalya című könyvéből olvasott fel.

Ezt követően *Villányi Tibor* elnök köszöntötte a sajnos mind kevesebb számban jelen lévő túlélőket, a leszármazottakat és a vendégeket, köztük a kormány részéről megjelent *dr. Latorcai Csabát,* a kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkárt, *Zoltai Gusztávot,* a Miniszterelnökséget vezető miniszter főtanácsadóját, továbbá a mosonmagyaróvári, komárnói, dunaszerdahelyi testvérhitközségek képviselőit és a vallási teendőket ellátó *Totha Péter Joel* rabbit, valamint *Zucker Immánuel* kántort.

Győr

Az elnök beszélt a hitközség jelenéről és jövőbe mutató terveiről. Örömmel számolt be a Menház Színpad sikeres évadáról és arról az állandó – szintén a Menházban létrehozott – zsidó helytörténeti kiállításról, melyet az elmúlt egy évben hétszázan tekintettek meg.

A Kossuth utcai Menház épület felújítása a pinceszinten folytatódik, itt lesz a helye az állandó holokausztkiállításnak, mely a Győrből és környékéről elhurcolt és mártírhalált halt több mint ötezer polgárnak és mellettük az embermentőknek állít emléket. Ugyanitt oktatóterem várja majd azokat a diákokat, akiknek továbbképzésen részt vevő tanárok tartanak majd előadásokat identitásról, toleranciáról, zsidó történelemről, kultúráról és a holokausztról.

Ezután dr. Latorcai Csaba helyettes államtitkár osztotta meg gondolatait, és biztosította a hitközséget a kormány további segítő szándékáról. Felidézte a történelmi múltat, majd a „Legyen a mártírok emléke áldott!" szavakkal fejezte be gyászünnepi beszédét.

Zucker Immánuel Hásém mo odomot énekelt, majd a hitközség rabbija, Totha Péter Joel szólt a szomorú eseményekről:

„Itt állunk most a temetőben, egyedül az emlékekkel. Nevek és képek sorakoznak gondolatainkban. Nevek és képek, amelyek mögött egyszer élők voltak. Nevek, akik valahol Auschwitzban, Birkenauban vagy a munkaszolgálatban haltak mártírhalált. A gyilkosok nem tettek kivételt a megkeresztelt zsidókkal sem. Pedig érdekükben a tekintélyes báró Apor Vilmos győri megyés püspök többször is szót emelt. (...) Az emlékezés legyen osztályrészük, és nyugodjanak békében!"

A Kél málé ráchámim hangzott el ezután Zucker Immánueltől, majd közös kádissal zárult a megemlékezés.

Devecser

Devecser

A folyamatosan karbantartott, kőbástyával körülvett temetőben az 1950-ben megépített mártíremlékmű előtt idéztük fel elvesztett, meggyilkolt hozzátartozóinkat.

Eljöttek Auschwitz túlélői (sajnos már nagyon kevesen vannak), leszármazottak, együttérző ismerősök. Az önkormányzatot *Ferenczi Gábor* polgármester képviselte, a Devecserben vendégeskedő ukrajnai testvérváros vezetőivel együtt. A polgármester erre az alkalomra a nyolcas úttól a temetőig vezető út környékét rendbe rakatta, és vállalta, hogy ameddig ő lesz a város vezetője, erre folyamatosan gondja lesz. A megemlékezés kezdetén a temetőben már közel száz fő várta *Totha Péter Joel* rabbit és *Rudas Dániel* kántort. A kántor Siviszi gyászéneke után a rabbi köszöntötte a megjelenteket. Gondolatgazdag beszédében felidézte az itteni zsidóság történetét.

A devecseri járásban 1941-ben harmincegy helyen laktak zsidók, összesen 426-an. Az anyakönyvi kerülethez tartozott Somlóvásárhely, Somlójenő, Doba, Tüskevár, Noszlop, Pusztamiske, Borszörcsök, Oroszi, Apácatorna, Kerta, Kolontár, Alsó-, Felső- és Közép-Iszkáz.

A járásban elpusztított 460 mártír nevét márványtáblára vésték, emlékeztetve a szörnyű, barbár időszakra az utókort. Mindössze negyvenen élték túl a 72 évvel ezelőtti borzalmakat.

A közös kádis elmondása után elhelyeztük az emlékezés köveit. Ezután Noszlopon, a *Winkler Miksa* közreműködésével felújított temetőben gyászimát mondtunk a halottakért.

Egy túlélő unokája

Keresztény tiltakozás a zsidóság védelmében

Alulírott magyar keresztények csatlakoztunk a „Wittenberg 2017" elnevezésű kezdeményezéshez, mely a reformáció 500. évfordulójára szeretné elérni, hogy a „judensau"-nak nevezett gyűlölködő és antiszemita jelképek kerüljenek le azokról a németországi protestáns templomokról, amelyeken megtalálhatók, mert úgy gondoljuk, hogy e jelképek jelenlétén túl a mögötte meghúzódó teológiai gondolkodásnak is máig tartó hatása van.

Ez egy olyan ábrázolás, amit 1305-ben helyeztek el a wittenbergi Városi Templom falának felső részén, de Németország 25 más templomának falán, magánházakon is megtalálható a megalázó és szennyes bélyeg. Egy anyadisznót ábrázol (a zsidóság számára tiltott állatot), amely „kicsinyeket szoptat", de ezek a kicsinyek ezen a gúnyrajzon zsidók, akik a tejét szopják. A koca farkát egy rabbi felemeli a képen, és úgy kutatja az állatot.

Szinte hihetetlen, hogy a holokauszt utáni Németországban egy ilyen jel egy evangélikus templom, ráadásul Luther templomának falán ott maradhasson. Joela Krüger, a darmstadti Evangéliumi Mária-Nővériség vezetője és Richard Harvey messiási zsidó teológus nyomán, a Wittenberg 2017 kezdeményezés keretében aláírásgyűjtéssel egybekötött petíció indult e fertő és sötét ábrázolás eltávolítására.

Wintermantel Balázs, Simonyi Andrea

Zsidóságcunami Kínában?

„A Talmud titka: hogyan legyünk gazdagok" – ilyen típusú önsegítő bestsellerek uralják a kínai könyvpiacot, és legalább 10 kínai egyetemen lehet zsidó tanulmányokat folytatni, miközben zsidók szinte nincsenek a hatalmas országban. „A kortárs Kína zsidóképe – emberek nélküli identitás" címmel jelent meg nemrég tanulmánykötet Amerikában a jelenségről.

Bejött a sábbát Pekingben – mintha zsidók fogadnák...

A kötet egyik szerkesztője, *James Ross,* a Nankingi Egyetem vendégoktatója a *Forwardnak* nyilatkozva beszélt arról, hogy a zsidók furcsa kínai népszerűségét nemcsak a személyük, de a velük kapcsolatos társadalmi tudás szinte teljes hiánya is „elősegíti". Leginkább egyszerű sztereotípiák táplálják ezt a rajongást, amelyek szerint a zsidók okosak és sikeresek. A siker kultusza pedig annyira erős, hogy mindenki olyan akar lenni, mint „a zsidók", megtudni, hogyan csinálják. Ross szerint a világban sok helyen erősebb az antiszemitizmus a Kínában tapasztalhatónál, de minden hely közül, ahol megfordult Ugandától Ecuadorig, itt a legteljesebb szerinte a velük kapcsolatos információhiány, és ezen egyelőre még a több helyütt intenzíven oktatott „Jewish studies" sem tudott változtatni.

Egy kínai keresztény például – saját beszámolója szerint – azért tanult meg bagelt sütni (a bagel, néhol állítólag elég jó minőségben, Pekingben is hozzáférhető), mert Jézus, mivel zsidó volt, következtetése szerint nyilván maga is bagelen élt.

Az információhiány leküzdését nem segíti, hogy a vallási szövegek tanulmányozását erősen korlátozzák különböző hatósági tilalmak, még a tudósoknak sem könnyű tehát tárgyukkal kapcsolatban informálódni: Ross meg is említi, hogy kínai szerkesztőtársa, *Song Lihong* jelenleg Izraelben van, ahol békésen kutathat.

A beszélgetés végigvesz néhány elméletet, amelyek megpróbálják megmagyarázni, hogy miért éppen a zsidóság identitásfantomja vált népszerűvé Kínában, az egyik szerint az üldöztetés közös tapasztalata is közrejátszhat ebben. Ugyanakkor az is kiderül a beszélgetésből, hogy a kínai diákok nem tanulnak a koncentrációs táborokról, miközben a holokauszt emlékezete nekik is segíthetne, például Ross egyetemén, Nankingban, a több tíz vagy talán több százezer áldozatot követelő nankingi mészárlás, a második kínai–japán háború egy különösen irtózatos epizódja feldolgozásában.

Egy kínai filozófiaprofesszor elmélete szerint viszont a zsidók azért lehetnek példaképek sok kínai számára, mert egyszerre sikerült nekik az, hogy megőrizzék önazonosságukat és közben elfogadják a modernitást, integrálódjanak a nyugati világba: szerinte ezzel próbálkozik Kína is. Ross azonban úgy látja, hogy Kína mint domináns szuperhatalom semmiféle kulturális asszimilációra nem törekszik.

Egy azonban biztos szerinte: hogy sokan Kínában olyanok akarnak lenni, mint a zsidók, anélkül, hogy tudhatnák, „a zsidók" pontosan milyenek is. Szóval még nem is ismernek, és már szeretnek minket. Mi lenne, ha még ismernének is?

Forward / Mazsihisz

Segítséggel dzsungelből sírkertet

Különös kéréssel fordult a Mazsihisz és a miskolci zsidó hitközség a németországi MTD gyár vezetéséhez.

Megírták, hogy a mintegy nyolchektáros avasi zsidó temető már csak az emlékét őrzi annak a tizenhatezer miskolcinak, akik a holokauszt idején életüket vesztették. A kormány, mint minden történelmi egyháznak, jelentős segítséget nyújt a szinte dzsungellé vált sírkert parkosításhoz, de itt hozzátartozók híján remény sem volt már a düledező, balesetveszélyes sírkövek helyreállítására. Egy univerzális fűnyíró kerti traktort szerettek volna a munkálatok gépesítéséhez.

Gyorsan jött a válasz

A levelet egy júliusi pénteken küldték el a nemesvámosi MTD gyár igazgatójának, s már hétfőre meg is jött a rövid s egyszerű válasz. Az üzem vezetősége megfontolta, és támogatja a miskolciak kérését. *Hodács László,* a gyár igazgatója maga hozta el az ajándékot. Sőt, miután kiderült, hogy hatalmas mennyiségű gally keletkezik a temetőben, még egy nagy teljesítményű motoros darálót is adományoztak. Minek köszönhető a cégük nagylelkűsége? – kérdeztük Hodács Lászlótól.

– Sok, úgynevezett támogatói kérelmet kapunk különböző helyekről – mondta. – Tehetségünk s lehetőségünk szerint valamennyit elolvassuk, és a menedzsment dönt a teljesítéséről. A mi cégünket három német emigráns mérnök alapította az Egyesült Államokban a harmincas évek elején. Büszkén mondhatom, már szinte egész Európában jelen vagyunk a kerti gépeinkkel, sőt már Kínában is van gyárunk. Nemesvámoson szezontól függően 500–1000 embert foglalkoztatunk. A központi vezetőség szellemisége, szociális érzékenysége minket, magyarokat is meglepett. Van olyan, amikor a megbeszélést imádkozással kezdik. Jómagam az európai, németországi saarbrückeni központban tanultam meg az MTD üzleti filozófiáját. Termékeink a modern kertészeti munka megkönnyítését, a zöld környezet ápolását szolgálják. A mi vásárlóink a környezetük szebbé tételéért áldoznak, amikor termékeinket használják. Jó hírünk, cégünk népszerűsítése együtt jár az önzetlen jótékonysággal.

Arra a megállapításunkra, hogy „a temetőben nemcsak körülnézett, egy kört is ment az új fűnyíróval. Láttuk, tetszett, hogy a munkások milyen gyorsan elsajátították a daráló működtetését", a következőket mondta Hodács László: „Elárulom, arra koncentráltam, hogy ne tűnjön túlzónak a meghatottságom. Régen láttam embereket így örülni egy ajándéknak. Szomorú, hogy a nagy világégésben elpusztult emberek sírjai mennyire gazdátlanok. Meglepetés volt számomra, hogy ebben az ősi temetőben még az ezerhétszázas évekből fennmaradt sírok is vannak."

Egy helyi vetélkedőt

„Marad-e kapcsolatuk a miskolci közösséggel?" – kérdeztük a gyár igazgatójától. „Remélhetőleg – mondta Hodács László. – Szeretnénk tudni, hogy mire mennek majd a gépeinkkel. Jótékonyságunkért nem számítunk üzleti haszonra, viszont ezt a terepet alkalmasnak tartjuk egy traktor-showra. Tervezzük, hogy a településgazdálkodásért felelős megyei vezetőket meghívjuk egy termékbemutatóra, ahol akár gépi fűnyírásban, kaszálásban is összemérhetik az ügyességüket. Az ilyen helyi vetélkedők még komolyabb üzleti kapcsolatok elmélyítését is szolgálhatják gyárunk és az északi régió között."

ÉM-SZI

IZRAELI SZÍNES

Három év zászlóégetésért

Nemzeti zászlónk 1948. október 28-án lett az ország hivatalos lobogója. Akkor határoztak úgy az alapítók, élükön David Ben Gurionnal, hogy az 1891-ben, a cionista mozgalom jelképeként megtervezett zászlót szentelik fel Izrael Állam jelképévé.

A kialakításban a kék csíkos imasálat (tálitot) mintázták meg, középen a szintén kék színű Dávid pajzsával (Magen David).

Nagyjából, rövidre fogva, ez a története annak a lobogónak, amelyet felvonunk ünnepeinken, örömnapjainkon.

Ezt a zászlót engedjük félárbocra, ha ne adj' Isten, nemzeti gyász ér bennünket.

E zászló alatt indulnak harcba katonáink, ha a szükség úgy hozza.

Büszkék vagyunk rá, szeretjük látni, amint az izraeli kék ég alatt, a napfényben fürödve lobog felettünk.

Persze vannak, akiket zavar a létünk, akiket zavarnak jelképeink, zavar a zászlónk. Sorainkban is előfordulnak ilyenek, felizgatott ultravallásos fiatalok, akik Izrael Államát sem ismerik el, és sokszor úgy adnak teret nemtetszésüknek, hogy elégetik nemzeti lobogónkat. Nincsenek sokan, legyinthetnénk is rájuk, a tettükre, hiszen csak egy vászondarabról van szó...

Honnan is tudhatnák, mennyi ima, fohász fűződött, fűződik ehhez a Dávid-pajzsos jelképhez az egész világon.

Aztán vannak, akik nemcsak a jelképet, a zászlót, hanem egész Izraelt szeretnék eltüntetni a Föld színéről. Köveket dobálnak, késsel, baltával, fegyverrel gyilkolnak, extázisba esnek, ha égethetik az izraeli zászlót.

Őrjöngnek, a darabka vásznon töltik ki bosszújukat. Azt gondolják, ha zászlót égethetnek, majd minden lángra lobban.

Egy izraeli számára fájó látvány.

Eddig a demokrácia túlságosan engedékenynek bizonyult a zászlógyalázókkal szemben. Végre változás történt.

A törvényhozás háza, az izraeli parlament többségi szavazattal jóváhagyta a zászlóról, a jelképekről és a himnuszról szóló törvény módosítását. *Nava Boker* (Likud) Kneszet-képviselőnő kezdeményezésére megszigorították azoknak a büntetését, akik a nemzet zászlaja vagy az ország jelképei ellen vétenek.

Az eddigi egyévnyi büntetés helyett – amit túl ritkán szabtak ki – mostantól a zászlóégető három év elzárást kaphat a nemzeti lobogó meggyalázásáért. Mellékbüntetésként 300 sékel helyett mostantól 58.400 sékelt kell fizetnie.

Nem vagyunk naivak, nem hisszük, hogy a szélsőséges emberek, az Izraelt gyűlölők egyik napról a másikra „megjavulnak". De úgy gondoljuk, három év elegendő gondolkodási időt jelent számukra, talán a legforróbb fejű gyújtogató is rájön, hogy egy nemzet zászlaját tiszteletben illik és kell tartani.

Új Kelet online / Gideon Peer

Noé bárkájáról – ezúttal tudományosan

A holt-tengeri tekercsek speciális digitalizálásának köszönhetően az eddig töredékes, olvashatatlan részeket is sikerült láthatóvá tenniük a tudósoknak, így számos új információt nyertek ki a rejtélyes ókori irományokból. Többek közt eddig ismeretlen, Noé bárkájára vonatkozó információkhoz is hozzájutottak, amelyek egészen más megvilágításba helyezik a legendás járművet.

Az Izrael Múzeumban épített laboratórium szakértői a „Leon Levy Holttengeri Tekercsek Digitális Könyvtár" projekt keretében négy éven keresztül dolgoztak azon, hogy beolvassák a tekercsek több ezer darabkáját, és digitális könyvtárrá egyesítsék őket. A töredékeket 28 alkalommal fényképezték le egy speciális kamerával, különböző hullámhosszú fényeket használva. Így számos olyan szövegrészlet is láthatóvá vált, amit eddig, szabad szemmel, nem lehetett elolvasni.

A Hááre újság honlapjának írása szerint *dr. Alekszej Yuditszky* olyan tekercseket vizsgált, amelyek a kumráni emberek Biblia-értelmezéseit tartalmazzák, konkrétan a Teremtés könyvéből, Noé bárkájának építéséről. Az egyik töredék tanulmányozása során a feltárt szavak fordításából a tudósok arra a következtésre jutottak, hogy a bárka minden bizonnyal piramis alakú lehetett! De legalábbis az alja nagyon széles, a teteje pedig igen keskeny volt, hiszen a szövegrészletből kiderül, hogy a „csúcsán kellett egyesíteni".

A kutatók azonban rámutattak, hogy mivel a héberek óceánnal nem rendelkező nép voltak, szókincsükben igen kevés kifejezés és szójáték található a tengerészetre, a hajózásra és a hajóépítésre vonatkozóan. Ezért amikor ilyesmiről kellett írniuk, bizony alaposan meggyűlt a bajuk a fogalmazással. Így lehet, hogy az ókori leírások alapján a bárka egy doboz alakú tákolmány volt. Az új adatok fényében azonban úgy tűnik, ez mégsem igaz, és csak még több rejtély keletkezett a bibliai vízi járművel kapcsolatban.

(izraelinfo.com)

A mézeshetek után

Azt mondja legújabb barátaim egyike, hogy a frissiben bevándorlóknak, az olé hadasoknak az érkezést követő hetedik hónap a legnehezebb. Az első hat úgy elszalad, hogy észre sem veszi az ember. Teendője, mint a pelyva, miközben még azt sem tudja, hogy melyik ajtó merre nyílik. A csaknem felhőtlen boldogság időszaka ez. Még jóformán át sem esik az ember a Ben Gurion képzeletbeli küszöbén, máris Erec Izrael teljes jogú polgárának mondhatja magát. Van-e a világnak még egy szöglete, ahol ekképpen tárják szélesre az érkezők előtt a befogadás kapuját? (Szigorúan zárójelben? Tudok egyet Közép-Európából, de annak a kapunak a kulcsát csak a leggazdagabbnak adják a kezébe, éspedig a szó legszorosabb értelmében tengernyi pénz ellenében.)

Még a hétköznapok többsége is egyfajta kellemes izgalommal telik. Minden és mindenki új, minden és mindenki más, mint amit előző életében megszokott. Aztán persze jönnek a szürke hétköznapok, a kevéssé kellemes tapasztalások. Mindjárt első helyen a merkaz klita, amelyik persze általában – és persze konkrétan sem! – nem vethető össze többnyire azzal a fedéllel, amit maga mögött hagyott az ember, amikor one way ticketet váltott a tel-avivi járatra. De hát valamit valamiért. Gondoltuk, hogy nem a Ritz szállóban hajtjuk majd nyugovóra fejünket első idegenbeni – pontosabban fogalmazva: első itthoni szállásunkon, amiképpen azzal sem számoltunk, hogy mindez ennyi és ennyire nyughatatlan csótány társaságában történik majd. De hát számított ez akkor, az érkezés és honfoglalás első, izgalommal teljes óráiban, napjaiban? Ezer és egy más gondunk-dolgunk töltötte ki hétköznapjainkat. Végeláthatatlan sorban jöttek a teendők. Mindenekelőtt keresni kellett egy pénzintézetet, mégpedig sürgősen, merthogy csak az első apanázst kaptuk zsebbe, onnantól számítva minden fillér bank to bank mozgott! Aztán a háziorvos és közben a közért, a zöldséges, a patika megtalálása. És mindjárt kezdődik az ulpán is végre, mert a sálomon kívül csak igen kevesen tudtunk megszólalni az új anyaország nyelvén. Töprengtünk is, de mennyit, hogy biztosan jó csoportba kerültünk-e, és ha igen, nem kellene-e mégis inkább oroszul tanulnunk az ivrit helyett, hiszen itt mindenki a hajdanvolt unió, a megtestesült eszme országának nyelvén közlekedik boltban, utcán és a hivatalban egyaránt. Most hiányoznak csak igazán az elbliccelt oroszórák tudnivalói! De hát legyünk őszinték, ugyan mire mentünk volna azzal, hogy tavaris prepadavityelnyica szasztav klaszsza..., meg hogy szelkohozjajsztvennij kooperatyív... ha egyáltalán.

Aztán kezdtek kiegyenesedni a dolgaink. Kiderült, hogy az emberek segítőkészek és kedvesek, különösen ha kiderül, hogy a kérdező új bevándorló. Baruch haba – mondták mindahányan, mintha összebeszéltek volna, és öröm volt visszafejteni a szótárból, hogy ez bizony nem más, mint az isten hozott! De hát miért is ne lennének barátságosak, hiszen ezt a kenyeret, amelynek héját most ropogtatjuk, az itt született nemzedékeket leszámítva mindenki végigrágcsálta – és senkinek sem volt könnyű. Sőt, ha őszinték akarunk lenni, akkor valószínűleg összehasonlíthatatlanul „másabb" volt, mint a mostanában érkezőknek.

Nem volt és ma sem leányálom. Hazudik, aki azt mondja, hogy az alija maga a fáklyásmenet. Lehet belőle, az elvitathatatlan, de annak hosszú, kemény és kitartó munka az ára. Jómagam egyetlen más, hasonlóan teljesítményorientált országot nem ismerek, mint Izrael, pedig bejártam ungot-berket. Ennek minden előnyével, és persze nem ritkán hátrányával is gyakorta. Semmit nem adnak ingyen, viszont amit fel tudsz mutatni, annak ára, értéke és becsülete van a környezeted szemében is. Tekintélyt parancsol, ha fel tudod mutatni, hogy jutottál egyről kettőre. Hát még ha háromra – vagy tovább! Respektusa van, aki viszi valamire. Saját erőből! És erre még csak fel sem kell szólítanod senkit. Pláne nem nyakba akasztott táblákkal.

Talán amikor dolgaink szerencsés fordulata után először mondtuk a hála istennek helyett a baruch hasemet, akkor érezhettük igazán, hogy megérkeztünk, itthon vagyunk. Legalább már nagyjából tudjuk, hogy merre hány óra. Havonta rendszeresen megérkeztek számlánkra a szál klita székeljei, amiből persze olyan nagyokat ugrálni nem lehetett, de ha az embernek sikerült elcsípnie egy-egy alkalmi munkát, mégiscsak ki lehetett jönni valahogy, és belefért egy sör is olykor-olykor. Akinek szakmája van vagy konvertibilis végzettsége, viszonylag hamarabb talál olyan feladatot, amelyet anyagilag is és személyisége feladása nélkül is szívesen bevállalhat. A kevésbé szerencséseknek maradt a takarítás vagy a metapeletkedés – mindenütt és mindig szigorúan a minimális órabérért. Mintha minden munkaadó összebeszélt volna. És persze a hónapos szerződés, amelynek letelte előtt egy nappal mindenféle jogkövetkezmények nélkül útilaput köthetnek az ember talpára. Nehéz ezt megszokni, talán nem is kell. Minthogy azonban nincs olyan szervezet sem égen, sem földön szerte Izraelben, amely felvállalná az új bevándorlók hathatós képviseletét, sok olyasmivel is meg kell alkudnia az újonnan érkezőnek, amiről ugyan tudja, hogy jogait és lehetőségeit csorbítja, minthogy azonban a nyelvet még nem bírja annyira, hogy kiálljon igazáért – jobb híján beletörődik a hátrányos megkülönböztetésbe, és nyeli a keserűséget.

A harmadik-negyedik hónap táján aztán kénytelen elgondolkodni a hogyan továbbon. A merkaz klitából előbb-utóbb kiteszik az ember szűrét, menni kell lakást keresni, s persze most már olyan munkát találni, amely nemcsak megélhetést biztosít, de talán még perspektívát is nyújt egy nem túl távoli továbblépésre. Ilyentájt találkozik az ember az első ősz hajszálaival a tükörbe pillantva, és az első barázdák is megjelennek a homlokodon.

Hogyan és hova tovább?

A nagy döntést ugyan el lehet odázni ideig-óráig, de a hetedik hónaptól a szál klita egyre kevesebb, kinek-kinek önmagáról kell gondoskodnia. Nincs itt sem a papa, sem a mama, akitől remélni lehet a kiegészítést. Igaz, a bankok mindegyike készséges, és nem is számol uzsorakamatot, de azért jobb az óvatosság. A takarók ilyentájt még mindig rövidebbek, mint amennyire az ember fia nyújtózni szeretne. Az első félévben a kiadásaid nagyját az állam finanszírozta – most már te jössz, állj a saját lábadra. Ugyan létezik a munkanélküliek segélye meg még többféle más kiegészítés is, hogy kinek-kinek legalább a minimálbérnyi bevétele meglegyen, végül is azonban senki sem azért cserélt hazát, hogy segélyen és/vagy minimálbéren tengesse napjait. Ha igen, ők vannak kisebbségben, s közülük nem kevesen előbb-utóbb feladják, és visszatérnek az óhazába, vagy keresnek egy másik befogadó országot, ahol aztán megtapasztalják, hogy annyit, mint Izraelben, sehol és senkitől nem kapnak soha. Na jó, mondjuk az édesanyjukat leszámítva.

Szóval mint beszélik, valamikor a hatodik hónap táján véget érnek a mézeshetek. A szigorú hétköznapok következnek. Munkavállalás, lakásbérlés – és persze annak a kevésnek is a beosztása, ami bejön, és ami megmarad. Nehéz, kemény időszak ez, amely minden szempontból próbára teszi az alijázók kitartását. Aki ezt túléli, már keresheti a dolgok valamelyest könnyebbik végét. Mert az első esztendő letelte után mindenféle kedvezmények után lehet érdeklődni. Látszólag nem nagy dolgok ezek, de a havi élelmiszerpakk sokakat átsegít a nehéz napokon. Mert vannak nehéz napok, nem csak a reklámokban. Aztán valahogy az is kiderül, van mód a közüzemi számlák lefaragására, az arnona csökkentésére, és ki a fene tudja még ebben a gyorsan változó szabályzók világában, hogy ki mire jogosult. (Azt írtam: „valahogy". A helyzet valóban úgy áll, hogy nem lévén valójában is működő egységes szervezete vagy képviselete a magyar alijásoknak, jószerivel csak véletlenszerűen, olykor egy-egy fészbukos levélváltásban vagy nem ritkán a magyar nyelvű sajtók és öntevékeny közösségszervezők közlendőiből lehet kibogarászni a fontos tudnivalókat.) Visszatekintve az indulás perceire, igen felszínes eligazításokban lehetett részünk, és bár mennek a viszszafelé telefonok a magyarországi szochnutba is, hát... Gyakorta kell szembesülniük azzal, hogy ismereteik nem kifejezetten naprakészek. Kétségtelen, sokféle kérvényt lehet benyújtani, és várakozáson felül sokfélét fogadnak is be a hivatalok. Sokkal kevésbé szőrösszívűek, mint az orosz akcentusukból kitetszene.

És mintha az ivrittel is jobban boldogulnánk az első év végére! Egyre ritkábban keverjük angol és orosz szavakkal mondandónkat, és gyűjtjük a bátorságot, hogy beiratkozunk az ulpan bétre is. Alakulnak a dolgaink. Bővül a baráti körünk, s már nem csak anyanyelvünkön szidjuk a legendás izraeli bürokráciát, és együtt sajnálkozunk a tévé képernyője előtt ülve a még nálunknál is régebben érkezettekkel, milyen kár, hogy Izrael focistái nem jutottak ki az Európa-bajnokságra, mert lett volna módunk egyszerre két ország fiainak is drukkolni.

Észre sem vesszük, és egy reggel arra ébredünk, hogy itthon vagyunk otthon.

Na ez nem könnyű. Sem itt, sem sehol máshol a világban.

De talán itt azért mégiscsak más.

Új Kelet online / Sáfrán István

Szerdócz J. Ervin rabbi prédikációja

Támmuz hónap 20-hoz legközelebbi vasárnap a rákospalotai, szigetmonostori, leányfalui, pócsmegyeri, tahitótfalui, váci zsidók deportálására és **megsemmisítésére emlékezünk.**

Zsidó testvéreink tragédiájára emlékezünk, akik oly korban éltek:

„mikor az ember úgy elaljasult, hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra...”

Immár 72 éve emlékezünk.

Nehéz kötelesség, félelemmel teli érzés. **Kísért a múlt!**

Mártírjaink félelme, fájdalma kísért bennünket évről évre. Immár 72 éve.

Jób könyvében olvassuk[1]:

„...ha megfélelmedem mind a fájdalomtól, tudom, hogy nem fogsz engem ártatlannak mondani”

Aki letagadja vagy elfelejti, ami a zsidókkal történt, az maga sem lehet ártatlan.

A megemlékezés legnagyobb nehézsége, hogy kifejezésére nincs más lehetőség, csak a verbalitás. Csak szavakkal tudjuk kifejezni azt, amire emlékezünk.

72 éve újból és újra rájövünk: **akármit mondunk, semmit sem mondtunk,** mert a szavak kevesek. A szavak csak a borzalom, a fájdalom tényétől szólnak, de magát a fájdalmat nem fejezhetik ki. A szavakkal megidézett fájdalom soha sem azonos a megélt fájdalommal. A megélt fájdalom megfogalmazására talán csak azok szavai elégségesek, akik túlélték a fájdalmat.

Túlélték, de fájdalmuktól nem szabadulhattak.

Halottainkra emlékezünk, és engedelmükkel az idén **túlélők történeteinek felidézésével emlékezem, emlékeztetem Önöket arra a fájdalomra, melyet átéltek.**

Néhány hete temettük Várnai Olivérnét, Ella nénit. Ő írta le megemlékezésében:

„Az emberek azt hiszik, hogy a haláltábor felszabadításával a zsidók szenvedése befejeződött. **Mondhatom,** hogy sokunk számára ekkor kezdődött a szenvedések szenvedése. Mert szembesültünk **szeretteink elvesztésével,** s így kellett tovább élnünk.”

Egyre kevesebbek a túlélők! Mi maradtunk, a túlélők leszármazottai. A fájdalom, amibe belehaltak mártírjaink Auschwitzban, **felidézhető szavakkal?** Akik megélték a megaláztatás, kirablás, elhurcolás, elgázosítás, kiirtás fájdalmát, belehaltak a fájdalomba. **Halálukkal fájdalmuk végessé vált: befejeződött.** Mi, túlélők és leszármazottak, némán viseljük tovább fájdalmukat.

Auschwitz fájdalmát nem tudjuk kitörölni életünkből.

Az Újpesti Szeretettotthon egykori lakosa, Fürst Józsefné nem beszélt Auschwitzról. Sokszor kértem: „Kérem, beszéljen! Beszélje ki fájdalmát!” A válasz mindig ugyanaz volt: „Nem tudok beszélni! **Beszélni... fáj”.** Fürst néni is eltávozott. Amit átélt Auschwitzban, nem tudta elmondani. Csak ennyit hagyott emlékeztetőül:

„Fürst Józsefné túlélte Auschwitzot, de nem menekült meg.”

Fürst néni azt mondta, amit mindannyian tudunk: **Auschwitz után is van élet, de Auschwitztól nem lehet szabadulni.** Fürst néni megtanított, hogy minden megemlékezésben ott a fájdalom, de ott a hősiesség is. **Szavak és szavak.**

„Megragadtak szemeim pillái, fel vagyok indulva, **beszélni sem tudok”,** olvassuk a zsoltárban.

„Beszélni sem tudok”, mert a szavak nem fejezhetik ki azt, amiről megemlékezésemben szólni akarok.

Örök és megválaszolhatatlan kérdés:

Elfelejtett-e könyörülni Isten, vagy visszatartotta haragjában irgalmát?

A 77. zsoltár súlyos kérdései ezek a szavak![2]

Szavak és szavak.

Talán a túlélők fájdalmas emlékei többet mondanak, mint a szavak, melyekkel mi beszélünk mártírjaink fájdalmáról.

Történetük egyedi, de minden egyediben ott az egész.

Néhány éve június elején Böchukotáj hetiszakaszát olvastuk a Tórából. Tanításomban idéztem Isten fenyegető szavait:

„És arcom ellenetek fordítom és vereséget szenvedtek ellenségeitek előtt, azok uralkodnak rajtatok, akik gyűlölnek benneteket.” (III. M. 26/17.)

A Tóra szavait **akkor** néhány túlélő előtt összefüggésbe hoztam a holokauszt borzalmával. A Világ Teremtőjét, a Világ Urát „Jóistennek” neveztem.

„Nem érthetjük, miért engedte meg a **„JÓISTEN”, hogy** Auschwitz megtörténhessen” – mondtam!

Arról is beszéltem, hogy meg kell hajolnunk a **„JÓISTEN”** akarata előtt!

És akkor és ott egy kiszámíthatatlan dolog történt.

Bereczki Menyhértné Róth Magda, Magdi néni, a csendes, szelíd, aranyos teremtés felpattant székéből, és dörgedelmes hangon mondta:

Rabbi, maga ne beszéljen nekem „JÓISTEN”-ről. Rabbi, mind, amit mondott „JÓISTEN”-ről, az mind szemenszedett hazugság. Rabbi! Auschwitzban nem volt „JÓISTEN”. Felfogja maga, hogy Anyám, a világ legjobb, legszelídebb asszonya Auschwitzban a kezem között **éhen halt? Éhen halt,** mert nekem, a lányának adta nyomorúságos ebédjét... **Anyám azt hazudta nekem, hogy ő már evett!** Maga, Rabbi, ne hazudja nekem, hogy Isten jó, ha ezt hagyta megtörténni!

Néma csend... és Magdi néni zokogásban tört ki.

Súlyos, kegyetlen szavak!

Szavak és szavak!

Igen, drága emlékezők! A múlt szombati tóraszakaszban olvastuk: „És akik megmaradnak (közületek), azok szívében csüggedés maradt...”[3]

Igen! Mi, túlélők és a túlélők leszármazottai, akik megmaradtunk, szívünkben csüggedés maradt, pontosan úgy, ahogy azt a Tórából idéztem.

Szavak és szavak!

Igen, cipeljük magunkban Magdi néni fájdalmát is.

De nem feledhetjük Bereczki Menyhértné Magdi néni hősiességét.

Mi volt a hősiessége? Az, **hogy legyőzte fájdalmát.** Magdi néni haragban volt Istennel. Haragban volt **Veled, Kegyelem Istene.**

Világ Teremtője, Kegyelem Istene... értelmünk kevés ahhoz, hogy ép ésszel felfogjuk, ami megtörtént a zsidókkal a holokausztban. Te Mindentudó, mindentudásodban **Te tudod, hogy Magdi néni nem bocsátott meg Neked. Micsoda tragédia!**

De Magdi néni eljött Házadba imádkozni.

Soha sem nevezett „Jóistennek”, de elismert és megtartott Istenének.

Micsoda tragédia és micsoda hősiesség!

Magdi néni imájában áldotta nagy és félelmetes Neved. **Magdi néni haragban maradt Veled, de megmaradt Veled... és megmaradt zsidónak.**

Tele volt kegyelemmel irántad, irántad, a Mindenható iránt.

Csak Te, Mindenható tudod, hogyan történhetett meg mindez a zsidókkal.

Te, a Mindentudó!

Te, aki elfordítottad kegyelmedet népedtől, és megtörténhetett, ami megtörtént.

Szavak és szavak.

Másik történet... egyedi történet, amiben benne van az egész.

Másik történet a fájdalomról és a hősiességről.

A történet Lunczer Imre bácsi története, **aki megélte a 100 évet.**

Hogy megértsük Imre bácsi fájdalmát, gyermekkorát kell felidéznünk.

Gyakran elmondta ezt a történetet, amit megosztok Önökkel... bűntudattal... kisírt szemekkel mesélte el azt, amit kisfiú korában okozott... **egy lónak!**

Lunczer bácsi földműves zsidó családba született. 12 éves kisfiú korában szüleit lovas szekéren a mosonmagyaróvári vasútállomásra vitte. Hazafelé menet a lovacska valamilyen okból vágtába kezdett. A kisfiú hiába húzta a gyeplőt, a ló futott tovább. A ház előtt megállt, és az ijedt kisfiú a lovat az istállóba vitte, bekötötte a helyére. Majd vette az ostort, és kétszer a lóra csapott. A **ló tűrte az ütéseket.** Lunczer bácsi gyermekkori története itt véget is érhetne. De minden megváltozott, mert a ló a verés után szemébe nézett.

A szemében szomorúság volt. Érthetetlenség és fájdalom volt a lovacska szemében – mesélte Imre bácsi. Nem értette, miért okozok neki fájdalmat, hiszen ő csak tette, amit egy ló tesz. Imre bácsi a történetet elmesélte újra és újra... nekem, és elmesélte mindenkinek.

Elmesélte, hogy látta a fájdalmat lova szemében. A lovacska fájdalmas tekintete tettét megbocsáthatatlanná tette. Ott és akkor a zsidó kisfiú sírva fakadt a bűntudattól, a ló nyakába kapaszkodott, megcsókolta, és sírva könyörgött lovacskájának:

„Bocsáss meg, Pacikám! Meg tudsz nekem bocsátani? Meg tudsz nekem bocsátani, hogy megvertelek?”

A kisfiú felnőtt, kamasz fiúvá érett. Évek múlva egy munkaszolgálatos csoporttal a gunskircheni koncentrációs táborba vitték. A német őrök kihajtották társaival tankcsapdát ásni. A munka végeztével a többi munkaszolgálatossal beterelték egy pajtába. Ott a kimerült fiatal Lunczer Imre elaludt. Nemsokára a német katonák „raportra” hívták őket. Társai kirohantak a pajtából, hátrahagyva Lunczer Imrét, aki nem ébredt fel. **Arra ébredt, hogy a német katona rohamásója élével rácsap az orrára. Elöntötte a vér. Kiömlő vérétől majdnem megfulladt. A** katona újra lecsapott, és egyre ütött és ütött. Lunczer Imrének elviselhetetlen fájdalmai voltak. Érezte, meg fog halni.

És akkor valami hihetetlen és megmagyarázhatatlan dolog történt.

Megszólalt életösztöne: „Imre, maradj veszteg! – mondta –, nem fáj semmi! Maradj mozdulatlan. Tettesd magad halottnak.

Meghaltál, Imre. Meghaltál, halj meg, hogy életben maradhass.”

Imre bácsi elviselte az elviselhetetlent, kibírta a kibírhatatlant.

Mozdulatlanná dermedt! Fájdalmának elviselése mentette meg. **Életben maradt.**

A katona hangosan dicsekedett társainak:

„Der Jud krepirt.” „Megdöglött a zsidó.”

Nem tudhatjuk, ki volt a katona. Nem tudjuk, mi lett vele. Nem tudjuk, miért tette azt egy erőtlen, kiszolgáltatott, megalázott zsidóval! Nem tudjuk, hogyan számolt el tettével. Nem tudjuk, hogyan tudott saját fiai szemébe nézni. El tudta-e felejteni, mit tett egy ártatlan zsidóval. Nem tudjuk, elment-e egy paphoz vagy pszichológushoz, hogy **elmondja, hogy vezekeljen azért,** ami mélyen az emberi humánum mértéke alatt van. **De erről Lunczer Imre már nem beszélt!**

Lunczer Imre lovacskáját siratta. Bűntudata kínozta élete végéig, hogy egyszer megvert egy engedetlen lovacskát.

Drága megemlékező barátaim! A felidézett történet attól tragikusan fájdalmas és hősies is, mert Lunczer Imre bácsi legyőzte a fájdalmat. Imre bácsi is haragban volt Istennel, de amíg ereje engedte, 100 évesen is eljött imádkozni Istenéhez.

Világ teremtője, Kegyelem Istene, másodszor mondom a mai nap:

Mi kevesek vagyunk, hogy ép ésszel felfogjuk azt, ami a zsidókkal történt. De Te, Mindentudó, Te nagy kegyelmedben tudod, milyen fájdalom az, amit Lunczer Imre elviselt. Legyőzte fájdalmát, és Házadba jött imádkozni.

Minden nagy ünnepen ezen a helyen olyan átéléssel, olyan lelki erővel mondta:

„Atyánk, Királyunk, nincsen más Istenünk, csak Te!”

Igen, Világ Ura! Lunczer Imre soha nem felejtette fájdalmát, de legyőzte, és megbékélt Veled. Lunczer bácsi hűsége hozzád legnagyobb fájdalmában is megmaradt. Igen, azt mondta: **a Benned való bizalma adott erőt, hogy elviselje a fájdalmat.** Veled lett erősebb. Erősebb a fájdalom elviselésében, erősebb a német SS-katona gonoszságánál, aki majdnem megölte, mert zsidó volt.

Egek Ura, Te tudod, mit jelent Lunczer Imre bátorsága, a bátorság, amivel viselte a fájdalmat.

Elviselte a fájdalmat, mely majdnem megölte, de nem tudott megbocsátani magának. Élete végéig élt bűntudatával, hogy megvert egy engedetlen lovacskát.

Micsoda fájdalom, és micsoda hősiesség!

E helyen szinte hallom, **visszacseng** fülemben, amint ezen a helyen Lunczer Imre bácsi olyan átéléssel mondta a kegyelem ünnepén:

„Atyánk, Királyunk, hallgass meg, szánj meg, és könyörülj rajtunk!”

Atyánk, Királyunk, harmadszor ismétlem: mi, a teremtményeid, kevesek vagyunk, hogy ép ésszel felfogjuk azt, ami történt. Ahány eset, annyi tragédia. Ahány eset, annyi fájdalom. Mi csak szavakból értünk, és csak szavakkal tudjuk kifejezni magunkat. De Auschwitzra és Dachaura és Treblinkára és Mauthausenre és Gunskirchenre **nincsenek szavak, mert a szavak kevesek.**

„Magasztaltassék és szenteltessék meg nagy Neved!”

Fohászkodjunk a Teremtőhöz. Szálljon imánk a magasságok felé. Mondjunk imát minden ártatlan zsidóért, aki azért halt meg, mert zsidó volt.

Legyen megemlékezésünk órája az irgalom ideje.

Mondjunk imát azokért,

„akiket Szent Nevedért öltek meg!”

Mondjunk imát azokért,

„akik tűzbe, vízbe mentek Nagy Szent Nevedért!”

Mondjunk imát az édesapákért, édesanyákért, testvérekért, rokonokért! Mondjunk imát azokért, kiknek **emléke csak nevükben maradt fenn emléktáblánkon.** De megmaradt, és mi rájuk is emlékezzünk. Emlékezzünk fájdalmukra, amibe belehaltak. És mi hordozzuk fájdalmukat, **hordjuk emlékezetünkben, és emlékeztetünk fájdalmukra.**

Szálljon imánk az ég felé, kérjünk nyugalmat számukra az Örök Életben.

Legyen belenyugvás lelkünkben. De te, Istenünk, ne engedd a közönyt emlékezetünkben, melyben hordozzuk mártírjaink emlékét.

Atyánk, Királyunk, tartsd emlékezetedben Újpest és minden zsidó áldozat ártatlan vérét!

Elhangzott az újpesti mártír-istentiszteleten.

1 Jób 9/28.

2 77. zsoltár.

3 Az eredeti fordítás: „És akik megmaradnak közületek, azoknak csüggedést hozok szívükbe...”

Befejeződött két budai temető felújítása

Befejeződött a farkasréti és az óbudai temető állapotának rendezése. A kertészeti munkálatok során természetesen csak az előzetes felmérés során menthetetlennek talált fákat vágták ki, a többi fa megfelelő gondozásban részesült. Megújultak a bevezető utak is, a második fázisban pedig elkezdődött a sírkőrekonstrukció.

A Miniszterelnökség 25 millió forinttal támogatta a két budapesti zsidó sírkert rendezési munkálatait, a kertrendezést és a ravatalozóépületek felújítását, a Budapesti Zsidó Hitközség ehhez tette hozzá a szükséges önrészt.

A kertrendezési munkálatok fontos része az életképtelen fák kivágása és az elkorhadt gallyak eltávolítása, a sírok megközelítését nehezítő aljnövényzet ritkítása. A BZSH vezetése – versenyeztetést követően – megbízta a Liget Tájépítész Irodát a temetők állapotának felmérésével, és természetesen kizárólag az ő szakvéleményük szerint menthetetlen fákat vágja ki, a sírkertek egészséges fáinak és így hangulatuknak, természetes békéjüknek megóvása a sírhelyek megközelítésének elősegítése mellett a felújítási munka másik legfontosabb célja volt.

Kivitelezőként a magyar piac egyik legtöbbet foglalkoztatott építési-takarítási cégét, a Jánosik és Társai Kft.-t bíztuk meg – közbeszerzési eljárás lefolytatását követően: a kertrendezésre szóló szerződések összege hozzávetőleg 19 millió forint.

Farkasréten augusztus 10-én, Óbudán 12-én értek véget a munkálatok.

A farkasréti temetőben a nyár végéig száz sírkövet is helyreállítanak a BZSH megbízásából, reményeink szerint mindez még csak a közeli jövőre tervezett felújítási munkálatok kezdetét jelenti.

Mazsihisz

APRÓ-HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, (III. em. 312-es üzlet), a II. és VI., kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Kastélyok berendezéséhez vásárolok festményeket, **ezüsttárgyakat,** étkészletet, cukordobozt, tálcát stb., Kovács Margittól kerámiákat, herendi porcelánokat, régi álló-, fali-, asztali órákat, bútorokat, márványszobrokat stb. Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem készpénzzel. Értékbecslés díjtalan. 06-20-280-0151.

Sar-El önkéntes programunk ősszel és télen is folytatódik, gyere velünk te is segíteni! Csoportok indulnak: szeptember 11-én, október 30-án, november 10-én, december 11-én. Információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy az Izraeli Kulturális Intézetben minden kedden, 16–17 óra között.

Idősgondozás! Szociális asszisztensi főiskolai végzettséggel, referenciával, sokéves tapasztalattal, empátiával gondozást vállalok, hétvégén is, ha szükséges, éjszakai felügyeletet. Háztartási munkába is besegítek. Tel.: 06-20-211-1264.

Eladó lakás Frankel 49. zsinagóga házában. 06-30-948-7499.

Régi és új könyvek, teljes könyvtárak, zenei gyűjtemények (cd, hanglemez), valamint papírrégiségek (plakát, képeslap) vétele készpénzért. 06-20-937-8592.

HÁZASSÁG

Zsidó társközvetítés, jelentkezés: blaga61@freemail.hu, 06-70-330-5297.

53 éves vagyok, izraelita temetőgondnokként dolgozom, családot szeretnék alapítani Pécelen. Gyermek nem akadály. toth.laszlo847@gmail.com

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(40)-56-56-56-os kékszámon.
Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

A valóság mesésen

Interjú Iván Katalinnal, az Életmesék világhírű zsidó honfitársainkról c. könyv szerzőjével

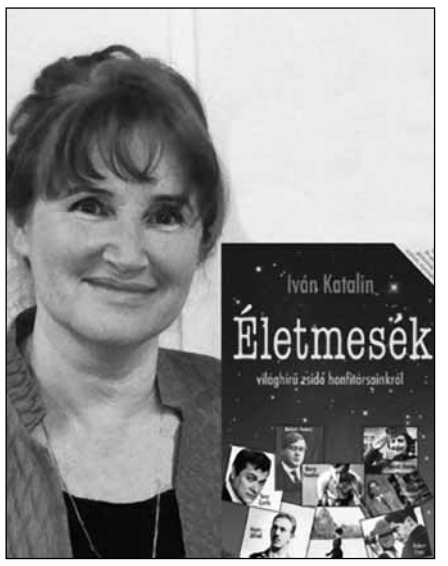

Ezen a nyáron jelent meg Iván Katalin Életmesék világhírű zsidó honfitársainkról című könyve az Atlantic Press Kiadó gondozásában. A témaválasztás telitalálatnak tűnik, de mindjárt a cím is felvet néhány kérdést. Annyit, ahány szóból áll. Miért életmesék? Kiket tekint a szerző világhírűnek, kiket zsidónak, és hogyan határozta meg, ki a honfitársunk? A szerzővel beszélgettünk.

– Kezdjük hátulról! Ebben a könyvben azt tekintettem magyarnak, aki saját maga itt született vagy legalábbis a szülei innen származtak, illetve akinek magyar identitása volt. Mint például – hogy valami meglepőt mondjak – Tony Curtis. Ez az identitás ugyan nemigen volt jellemző élete első néhány évtizedében az amerikai világsztárra. Ám amikor idős lett, elkezdett magyar népi ruhadarabokat vásárolni, turistacsalogató reklámfilmet forgatott szívességből Magyarországról, és azt kiáltotta tört magyarsággal képeinek jótékony célú pesti árverésén, hogy „Én vagyok büszke magyar”. Zsidónak azt tekintettem, akit (természetesen nem alaptalanul) a közvélemény annak tart, világhírűnek pedig azt, akinek Rio de Janeiróban éppúgy ismerik a nevét a tájékozottabbak, mint Rómában. És hogy miért életmesék? Mert a cél nem egy száraz adathalmaz összerakása volt. Ezeknek az embereknek, akik a tizenkilencedik század végén és a huszadikban éltek, olyan izgalmas a sorsuk, mint egy kalandregény. A többségük számos országban töltött hosszabb időt, a legkülönbözőbb helyzetekben küzdött, sok kalandot átélt, és mulatságos történetek kapcsolódnak hozzá. Minden tényszerű, amit leírtam, de olvasás közben mégis olyan izgalmas, mint egy mese.

– Mondana példát a mulatságos történetekre?

– A legérdekesebb talán a magyar marslakók anekdotája, amelyet sokan ismernek, de a többség csak félig. Történt, hogy egyszer társaságban Enrico Fermi Nobel-díjas fizikus azt fejtegette, hogy a hatalmas világegyetemben rengeteg csillagrendszer van, amelyek némelyikén biztosan kialakult élet, sőt, értelmes élet is. A legintelligensebbek alighanem bejárják a Tejutat, és aligha kerüli el a figyelmüket egy olyan szép bolygó, mint a Föld. De akkor hol vannak? – tette fel a kérdést. Szilárd Leó kapásból felelt: Itt vannak közöttünk. Onnan lehet felismerni őket, hogy kicsit furcsa az angol kiejtésük. Magyaroknak mondják magukat.

– A marslakók humora... Egyébként a legtöbben elsősorban a „marslakókat”, vagyis a híres fizikusokat tartják világhírű hazánkfiainak.

– Szó sincs arról, hogy csak ők lennének! Kezdjük ott, hogy Hollywoodot, vagyis az amerikai filmgyártást a könyvben szereplő magyarok alapították meg, és sokáig elsősorban ők működtették. El is terjedt a szólás, hogy „nem elég, ha magyar vagy, tehetségesnek is kell lenned”. Megalapoztak olyan tárgyakat, mint a számítógép, és megvalósítottak olyat, mint a golyóstoll. (Az írószer feltalálójának, Bíró László Józsefnek akkora tekintélye lett Argentínában, hogy ma az ő születési évfordulóján tartják a feltalálók napját.) Segítettek az újkori olimpia létrehozásában, világhírű színpadi műveket írtak, fotókat készítettek, és zeneket komponáltak. Mint például Kálmán Imre, akinek Csárdáskirálynőjét eljátszották az ostromlott Sztálingrádban – mi több, röpcédulákat dobtak át a németeknek, hogy aki estig átáll, az megnézheti az előadást. És akkor még azt nem is említettem, hogy országot is alapítottak...

– Hány élet meséjét tartalmazza, azaz hány személyiségről szól a könyv?

– Összesen harmincnégyét. És mind teli van fordulatokkal. Írás közben időnként úgy tűnt nekem, hogy némely magánéleti szál legalább olyan érdekes lesz az olvasó számára, mint például az, hogy ha nincsenek a könyvben szereplő fizikusok, minden bizonnyal másképp alakult volna a második világháború vége.

– Nehéz volt ennyi adatot, történetet, érdekességet kikutatni hőseiről?

– Nem mondhatnám, hogy könnyű volt. Szerencsére tapasztalt kutató vagyok. Újságíróként évtizedek óta egy patinás rejtvénylapnál dolgozom, és az a dolgom, hogy ismeretterjesztő anyagokat írjak. Sőt, ha mélyre ásunk az én életem meséjében, még az is kiderül, hogy már a diplomamunkámat is az ismeretterjesztésről készítettem.

Kovács Zsuzsanna

Elismerés Szinai T. Józsefnek

A Kórház körzet vezetősége és tagsága köszönetét fejezte ki *Szinai T. Józsefnek* azért az önzetlen munkáért, mellyel hitközségi elnökként 16 éven át vezette körzetét, odafigyelve közösségének minden tagjára.

A jelenlegi elnök, *dr. Radnai Andor* és *Deutsch László* főrabbi az elöljáróság nevében díszelnöki oklevelet adományozott a körzet volt elnökének.

A főrabbi a Mindenható áldását kérte Szinai T. Józsefre, aki a Szeretetkórház gazdasági igazgatója, és aki a közelmúltban ünnepelte 70. születésnapját.

Az ünnepi eseményen megjelent a DZSH elnöke, *Ács Tamás, dr. Deutsch Zsuzsanna* igazgató főorvos, *dr. Márvány Veronika* főorvos, *Sipos Erika* ápolási igazgató és a Kórház körzet tagsága.

MAGÁNNYOMOZÁS FELSŐFOKON!

* * *

KOBA DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

Hírek, események röviden

– **Sámesz kerestetik.** A Hegedűs Gyula utcai zsinagógakörzet felvételt hirdet megüresedő sámeszi állására, szeptember 1-jei kezdéssel. Jelentkezni lehet a hegedus@bzsh.hu e-mail-címen.

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Aug 19.	Szombat reggel Aug 20.	Péntek este Aug 26.	Szombat reggel Aug 27.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.45	8.00	19.30	8.00
Alma u. 2.	18.30	9.00	18.30	9.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.00	9.00	19.45	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.30	19.00	8.30
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.20	8.00	19.10	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Augusztus 19. péntek	Év 15.	Gyertyagyújtás: 7.30
Augusztus 20. szombat	Év 16.	Szombat kimenetele: 8.37
		Sábbáth náchámu
Augusztus 26. péntek	Év 22.	Gyertyagyújtás: 7.17
Augusztus 27. szombat	Év 23.	Szombat kimenetele: 8.22
		Újholdhirdetés
		Újhold: szept. 3–4.

Béjn Hájámím
KONCERT

Utazás az idő tengerén

Elsőtiszt: Fekete Tamás

Navigátor: Finály Gábor

„Dícsérem az Örökkévalót, amíg élek, énekelek az Istenemnek, amíg vagyok.”
(Zsoltárok 146:2)

Időpont:
2016. augusztus 21. 19 óra

Helyszín:
6722 Szeged, Jósika utca 10.

Jegyárak: 2.000 Ft, 1.500 Ft

Zsidó Kulturális Fesztivál

IDŐPONT — **HELYSZÍNEK/PROGRAMOK**

2016.	Dohány utcai zsinagóga	Rumbach S. utcai zsinagóga	Goldmark Terem	Bethlen téri zsinagóga	Hegedűs Gy. utcai zsinagóga	Zeneakadémia
09. 04. vasárnap	19.00 Rost Andrea és a Liszt Ferenc Kamarazenekar koncertje	19.30 Mörk featuring Palya Bea		20.00 Piaf és francia sanzonok Micheller Myrtill és a Swinguistique	19.30 Kitalált világ Für Anikó és Karácsony János előadóestje	19.30 Europäischer Synagogalchor és Lux Elvira zongoraművész koncertje
09. 05. hétfő	19.00 Pajor Tamás Unplugged	19.30 Zenei infúzió fülnek és léleknek InFusion és Tompos Kátya koncertje	19.30 200 év zsidó költészete Hegedűs D. Géza és Kovax előadóestje	20.00 Nem viccelünk! Blattoló kabaré egy részben Gálvölgyi János és Benedek Miklós közreműködésével	19.30 Back to the Roots koncert Lakatos György, Nógrádi Gergely vendég Koltai Róbert, Fekete László, Zucker Immánuel, Daniel Bouaziz és a Frankel-zsinagóga férfikara	
09. 06. kedd	19.00 Klezmer Királyai egy színpadon Budapest Klezmer Band és a Grammy-díjas amerikai Klezmatics együttes koncertje	19.30 A Klezmer és a Jazz randevúja Nigun és a Kossuth-díjas Borbély Mihály koncertje	19.30 Nyelv zenéje Dragomán György és Szabó T. Anna irodalmi estje	20.00 Lövölde tér – Kern András koncertje vendég Hernádi Judit és Heilig Gábor	19.30 Szefárd Dívák éjszakája Falusi Mariann, Bíró Eszter, Klein Judit, Dina Pandzarisz	
09. 07. szerda	19.00 Kézfogás Ghymes és Besh o droM együttes koncertje	19.30 Vera Jónás Ordinary Symphonies Jónás Vera Experiment koncert	19.30 Ha az Isten íródeák volna Börcsök Enikő és Galkó Balázs estje meglepetésvendéggel	20.00 Django találkozása a pop- és a klasszikus zenével Pankastic zenekar koncertje vendég Oláh Gergő, Dohnányi Big Band	19.30 Gipsy swing Illényi Katica és a Swing De Gitanes	
09. 08. csütörtök	19.00 Caramel – Nyitott Övezet vendég Rudas Dániel kántor	19.30 Fragments Frenák Pál kortárs tánc MenNonNo & Birdie-variációk	19.30 Patché Group Születésnapi Koncert vendég Kálloy-Molnár Péter	20.00 Barbra Streisand-est Finucci Bros Quartet és Szőke Nikoletta koncertje	19.30 Mazel Tov Eyal Shiloach izraeli hegedűkirály és a Klezmerész együttes koncertje	
09. 11. vasárnap	19.00 Trombitavirtuózok a zsinagógában Boban Markovic és zenekara	19.30 Dal a zajban Pásztor Anna akusztikus koncertje	11.00 GóleMese – Gólem színház gyermekműsora 19.30 Petruska Kapunyitó – koncert	20.00 Nézz az ég felé Charlie-koncert	19.30 Több mint klezmer 18 éve Sabbathsong és a Kineret kórus hangversenye	
Tervezett egyéb programok:	**Bálint Ház:** Mystic Dreams – Holocaust Mandur László fotókiállítása szeptember 1–18. között Megnyitó: szeptember 1. 18.00 Szeptember 7. 18.00 A Walk produkció bemutatja A séta című magyar dokumentum-játékfilmet angol felirattal Havas Judit monodrámarészlet-előadásával	**Bálint Ház** szeptember 11. utcabál Hunyadi téri zsinagógában Vaja László festőművész kiállítása szeptember 5–11.				

...és ideje van a nevetésnek

Egy nő sorban áll a postán, amikor észreveszi, hogy előtte egy középkorú, kopaszodó férfi rengeteg, szívekkel teli képeslapra kis szívecske-bélyegzőt nyomkod, majd elővesz egy parfümös üveget, és az összes lapot egyenként befújja.

A nő nem bírja megállni szó nélkül:

– Mondja, maga mit csinál?

– Szétküldök 1000 darab Valentin-napi képeslapot azzal a szöveggel, hogy: „Találd ki, ki vagyok!”

– De miért?

– Válóperes ügyvéd vagyok.

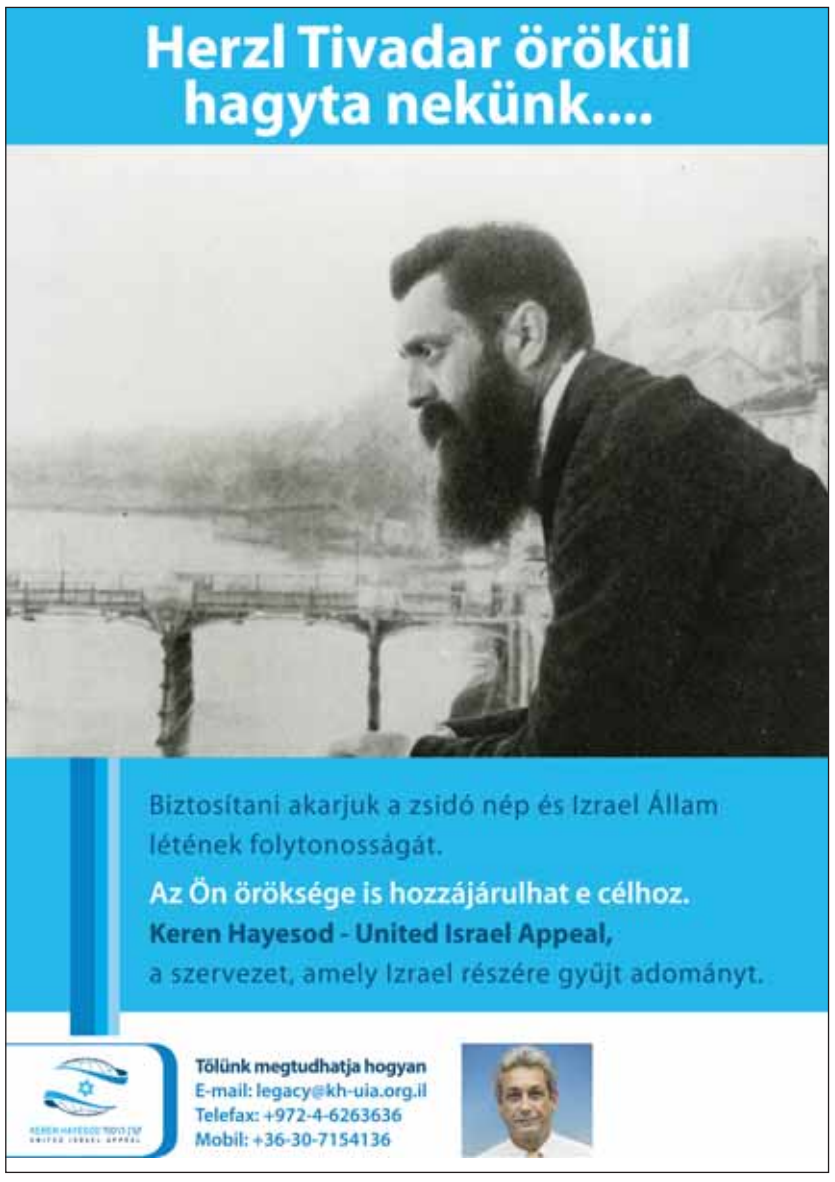

SPÁNN GÁBOR

Szigorúan ellenőrzött vonatok?

Először ideírom a hungarikumnak számító újsághírt, ami bejárta a teljes magyar sajtót: „A Szombathelyről Budapestre tartó Alpokalja InterCity Répcelak helyett Sárvárra futott be, utasai emiatt 70 perc késéssel jutottak el úti céljukhoz.” Na kérem! Erről a hírről nekem sorozatban jutott eszembe számtalan szebbnél szebb gondolat. Először a legkézenfekvőbb: ha lett volna kis spiritusz a vonatvezetőben vagy az őt elirányító tisztben, nem lacafacázik Répcelakkal, Sárvárral, hanem egyenest átirányítja a vonatot Felcsútra, ott állítólag úgyis alig van utas. Aztán azonnal bekattant nekem, hogy nemrégiben társaságban valaki miután egy ügyében pórul járt, így fakadt ki: oda jutottam, mint a mádi zsidó. Ezt a ma már közmondássá reinkarnálódott anekdotát sokan emlegetik, de annál kevesebben tudják, hol van Mád, ki volt a mádi zsidó, és valójában mi történt vele.

A mádi zsidó esete tulajdonképpen csak a gazdag magyar aszfaltfolklór része, nem valódi történet, legenda, de annak sokféle változatával. A két világháború között Mád és környéke a zsidóság szempontjából paradicsom volt. Pezsgő hitéletet élt a jelentős számú zsidó vallású lakosság mind Mádon, mind a környéki falvakban. Hitközségeik, zsinagógáik, vallási intézményeik voltak, és amellett, hogy betartották őseik vallási hagyományait, betöltötték a társadalomban azt a szerepet, ami mára tökéletesen eltűnt: ők voltak a zsidó parasztok. Szőlőműveléssel foglalkoztak, ahogy a környéken mindenki, és jó minőségű boraikat kívánságra, megrendelésre elszállították. Ehhez alkalmazták a szintén zsidó fuvarost, akinek volt ehhez kocsija, lova egyaránt. Az anekdota egyik változata szerint a zsidó fuvaros megkapta a leszállítandó hordókat, úti célját, és hajnalban el is indult. Csakhogy ez a mádi zsidó nem tartotta be az aranyszabályt, miszerint egy zsidó ne igya, hanem árulja az alkoholt, ő nemcsak hagyományosan pálinkával kezdte a napot, hanem meg is kóstolta jócskán szállítandó áruját. Ezért elaludt a bakon, és jól nevelt, rutinos lovai az első fogadónál megszokták, hogy megállnak, csakhogy ekkorra már a pityókás fuvaros elaludt a bakon. A fogadóból a szintén ittas fiatalok egy csoportja kijött, és meglátván az élő szoborcsoportot, megtréfálta a mádi zsidót. Vették a fáradságot, és megfordították kocsiját ismét Mád irányába, és elé fogták a lovakat. A jóember felriadt, közécsapott a lovaknak, és néhány perc elteltével megérkezett ugyanoda, ahonnan elindult. Kicsit csodálkozott, hogy ilyen hamar megjárta az utat, de szó nélkül bement a házába aludni. Hát azt innen, a számítógép mellől nem tudom, hogy az obligát vonat vezetője ivott-e, de ezt erősen kétlem, mert a GYESEV-nél és a MÁV-nál az ilyesmit igencsak büntetik. Azt pedig elképzelni sem tudom, hogy magyar utasok vegyék a fáradságot, és kézzel megemeljenek, majd rossz irányba fordítsanak egy vonatot.

A 80-as években ment egy sikerfilm, az volt a címe: Ha kedd van, akkor ez Belgium.

A fiatalabbak kedvéért röviden elmondom: arról szólt, hogy idős, felékszerezett amerikai öregasszonyok repülős csillagtúrára fizetnek be, melynek során minden nap más országban töltenek el egy kis időt. Ekkor leszállva a repülőről, az 50 fényképezőgépükkel elkezdenek csattogtatni, de fogalmuk sincs róla, hogy éppen hol vannak. Egy dialóg ekképp hangzott: Nézd, de szép az a templom, lefényképezem, de nem tudod véletlenül, hol vagyunk? Mire a barátnő a retiküljéből elővesz egy cédulát, és azt mondja: ha kedd van, akkor ez Belgium.

A mi vonatunkkal ez sem történhetett, mert a magyar utas jól képzett, és nem téveszti össze Répcelakot Sárvárral.

Töméntelen mennyiségű eszemmel bekattant a hímsoviniszta vicc is. Nem tudom, hogy volt-e a vonaton szőke nő, de ha igen, elmulasztotta megtenni induláskor, amit viccbeli archetípusa... A szőke nő a tréfában felszáll Pesten egy buszra, odamegy a vezetőfülkéhez, bekopog, és megkérdezi a busz sofőrjét: Mondd, öreg, ugye ez a busz elvisz egyenesen Los Angelesbe? A vezető elcsodálkozva válaszol: dehogyis, hölgyem, én maximum Kőbányáig megyek. Mire a szőke nő: Naaaa, lécccciiiii!